

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**EBEVEYNLERİN EVLİLİK ÇATIŞMASI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
ÇOCUKLARDAKİ SOSYAL UYUM VE BECERİSİ İLE İLİŞKİSİNİN
İNCELENMESİ**

**PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Hazırlayan

Elif UÇAK

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Sevcan KARAKOÇ DEMİRKAYA

İSTANBUL – 2020

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI SOYADI : Elif UÇAK

TEZİN DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : Ebeveynlerin Evlilik Çatışması Ve Kişilik Özelliklerinin Çocuklardaki Sosyal Uyum Ve Becerisi İle İlişkisinin İncelenmesi

ENSTİTÜ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

ANABİLİM DALI : Psikoloji

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİN TARİHİ : 24/06/2020

SAYFA SAYISI : 65

TEZ DANIŞMANLARI : Doç. Dr. Sevcan KARAKOÇ DEMİRKAYA

DİZİN TERİMLERİ : Evlilik Çatışması, Çatışma, Sosyal Uyum, Sosyal Beceri, Evlilik Çatışması ve Sosyal Beceri

TÜRKÇE ÖZET : Bu araştırmanın amacı, ebeveynlerin evlilik çatışması ve kişilik özelliklerinin çocuklardaki sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 400 çocuk ve ebeveyni oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda ebeveynlerin kişilik özellikleri, evlilik çatışması okul öncesi dönemdeki çocuklarının sosyal uyum ve becerisi arasında bir ilişki bulunamamıştır.

DAĞITIM LİSTESİ : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

ELİF UÇAK

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**EBEVEYNLERİN EVLİLİK ÇATIŞMASI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
ÇOCUKLARDAKİ SOSYAL UYUM VE BECERİSİ İLE İLİŞKİSİNİN
İNCELENMESİ**

**PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Elif UÇAK**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Sevcan KARAKOÇ DEMİRKAYA**

İSTANBUL – 2020

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez/proje olarak sunulmadığını beyan ederim.

Elif UÇAK

.././2020

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Elif UÇAK'ın “Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve Kişilik Özelliklerinin Çocuklardaki Sosyal Uyum ve Becerisi İle İlişkisi” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Sevcan KARAKOÇ DEMİRKAYA

Üye

Prof. Dr. Ayten ERDOĞAN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hasan SEZEROĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2020

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ
Enstitü Müdür V.

ÖZET

Giriş ve Amaç: Bu araştırmanın amacı ebeveynlerin evlilik çatışması ve kişilik özelliklerinin, çocuklardaki sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisinin incelenmesidir.

Yöntem: Bu araştırmanın evrenini İstanbul ilinde bulunan özel ve devlet anaokulundaki öğrenciler ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Çalışmaya gönüllü katılan 400 ebeveyn üzerinden çalışmanın analizi yapılmıştır. Kişisel bilgi formu, çocukların sosyal uyum ve becerilerini ölçmek amacıyla sosyal uyum ve beceri ölçeği ile sosyal uyum ölçeği, katılımcıların kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik uluslararası kişilik envanteri, katılımcıların yaşadıkları evlilik çatışmaları ve puanları için evlilik çatışma ölçeği kullanılmıştır.

Elde edilen araştırma verilerinin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS 22.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), İki yönlü ANOVA, Bağımsız Grup t Testi, Kruskal Wallis H Testi, Linear Regresyon Analizi, Mann Whitney U Testi kullanılarak veriler çözümlenmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan 400 çocuktan 100'ü (% 25) kız, 300'ü (% 75) erkektir. Evlilik çatışma puanı, çocukların sosyal uyum ve becerisi ile cinsiyet, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, kardeş sayısı, eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Evlilik çatışması ile sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk, sosyal uyum ve beceri puanı arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Sosyal beceri, sosyal iletişim becerileri, sosyal etkileşim becerileri, sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul becerileri ile "Uluslararası Kişilik Envanter Ölçeğinin" alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tartışma ve Sonuç: Çalışmamızda okul öncesi dönem çocukların sosyal uyum ve becerisi ile evlilik çatışmaları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Daha geniş örneklemlili çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler : Çatışma, Evlilik Çatışması, Evlilik Çatışması ve Sosyal Beceri, Sosyal Beceri, Sosyal Uyum.

SUMMARY

Introduction and Purpose: The aim of this study is to examine the relationship of parents with their marital conflict and personality traits and their social cohesion and ability.

Method: The universe of this research is the students and their parents in private and public kindergarten in Istanbul. The study was analyzed on 400 parents who volunteered. The personal information form, the social adaptation and skill scale and the social adaptation scale, international personality inventory to determine the personal characteristics of the participants, the marriage conflict scale for the participants' marriage conflicts and scores were used to measure the social adaptation and skills of the children.

Statistical analysis of the obtained research data was carried out using the SPSS 22.0 package program. Data were analyzed using Pearson Product Moments Correlation Coefficient, One-Way Variance Analysis (ANOVA), Two-way ANOVA, Independent Group t Test, Kruskal Wallis H Test, Linear Regression Analysis, Mann Whitney U Test.

Results: Out of 400 children participating in the study, 100 (%25) are girls and 300 (%75) are boys. There was no significant relationship between marital conflict score, social adaptation and skill of children and gender, kindergarten type where the child attended, mother's employment status, family income level, number of siblings, education level. Regression analysis to determine the relationship between marital conflict and social cohesion, social mismatch, social cohesion and skill score was not found statistically significant.

With social skills, social communication skills, social interaction skills, social acceptance skills. No significant correlation was found between the scores of the International Personality Inventory Scale sub-dimension.

Discussion and Conclusion: In our study, no significant relationship was observed between the social adaptation and skills of preschool children and parenting conflicts. Larger sampling studies are needed.

Keywords: Conflict, Marital Conflict, Marital Conflict and Social Skills, Social Adaptation, Social Skills.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR LİSTESİ	VI
TABLolar LİSTESİ	VII
EKLER LİSTESİ	IX
ÖNSÖZ	X
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
PROBLEME GENEL BAKIŞ	3
1.1. ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ	3
1.1.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.2. PROBLEM	3
1.2.1.Alt Problem	4
1.3. HİPOTEZLER	4
1.4. SINIRLILIKLAR	5
1.5. SAYILTILAR	5
1.6. TANIMLAR	6
1.6.1.Kişilik	6
1.6.2. Evlilik Çatışması	6
1.6.3. Sosyal Beceri	6
1.6.4. Sosyal Uyum ve Beceri	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
GENEL BİLGİLER	7
2.1.EVLİLİK	7
2.1.1.Evliliğin Tanımı	7
2.1.2.Evliliğin İşlevleri	8
2.1.3.İşlevsel Evlilik	8
2.1.4. İşlevsel Olmayan Evlilik	11
2.2.EVLİLİK ÇATIŞMASI	11
2.2.1.Çatışmanın Tanımı	11
2.2.2.Evlilik Çatışmasının Tanımı	13

2.2.3.Evlilik Çatışmasının Nedenleri.....	14
2.2.4. Evlilik Çatışmasının Çocuk Üzerindeki Etkileri	16
2.2.4.1. Yayılma hipotezi	16
2.2.4.2. Telafi Kuramı	17
2.2.4.3. Duygusal Güvenlik Ve Güvensizlik Kuramı	18
2.2.4.4. Bilişsel - Bağlamsal Çerçeveleme.....	18
2.3.KİŞİLİK	19
2.3.1.Kişiliğin Tanımı	19
2.3.2. Kişiliği Etkileyen Faktörler	19
2.3.2.1.Genetik ve Bedensel Yapı Faktörleri	20
2.3.2.2.Kültürel Faktörler.....	20
2.3.2.3.Sosyal Sınıf Faktörü.....	20
2.3.2.4.Aile Faktörü.....	20
2.3.2.5.Diğer Faktörler	20
2.4.SOSYAL UYUM VE BECERİ.....	20
2.4.1.Sosyal Uyum ve Becerinin Tanımlanması.....	20
2.4.2.Yaşlara Göre Sosyal Becerilerin Gelişimi.....	24
2.4.3.Beş - Altı Yaş Çocuklarda Sosyal Beceriler ve Sosyal Yeterlilik	27
2.4.4.Çocuklarda Sosyal Uyum ve Becerileri Belirleyen Etmenler	28
2.4.5.Evlilik Çatışmasının Çocuğun Uyumunu Üzerindeki Etkisi	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	32
VERİ VE YÖNTEM.....	32
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	32
3.2. ARAŞTIRMAYA DAHİL OLMA KOŞULLARI	32
3.3. EVREN VE ÖRNEKLEM	32
3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE UYGULAMA	32
3.4.1. Bilgilendirilmiş Onay Formu (Çalışmaya Katılma Formu)	33
3.4.2. Sosyodemografik Bilgi Formu (Kişisel Bilgi Formu)	33
3.4.3. Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği	33
3.4.4. Sosyal Beceri Ölçeği	33
3.4.5. Uluslararası Kişilik Envanteri	34

3.4.6. Evlilik Çatışması Ölçeği.....	34
3.5. VERİLERİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ.....	35
3.6. ETİK ONAY	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	36
BULGULAR	36
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	53
TARTIŞMA.....	53
SONUÇ VE ÖNERİLER	58
KAYNAKÇA.....	59
ÖZGEÇMİŞ	66
EKLER.....	-

KISALTMALAR LİSTESİ

AGE: Adı Geçen Eser

AKT: Aktaran

ED.: Editör

Çev.: Çeviri

VD.: Ve Diğerleri

SPSS: Statistical Package For The Social Sciences

S.: Sayfalar

YAY.: Yayın Evi

TABLolar LİSTESİ

SAYFA

Tablo-1 Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğinin Güvenirlilik Çalışması	33
Tablo-2 Sosyal Beceri Ölçeğinin Geçerlilik-Güvenirlilik Analizi.....	34
Tablo-3 Katılımcıların Sosyodemografik Verileri	36
Tablo-4 Ebeveynlerin Evlilik Çatışmasının Çocuklardaki Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanı İle İlişkisinin İncelenmesi	38
Tablo-5 Evlilik Çatışmasının Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanının Karşılaştırılması	39
Tablo-6 Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanı ile Evlilik Çatışması Arasındaki İlişki.....	40
Tablo-7 Evlilik Çatışmasının ve Kardeş Faktörünün Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri İle İlişkisi.....	40
Tablo-8 Kardeş Sayısı ile Evlilik Çatışma Puanının İlişkisi	41
Tablo-9 Sosyoekonomik Düzey ile Evlilik Çatışma Puanlarının İlişkisi	41
Tablo-10 Annenin Eğitim Düzeyi ile Evlilik Çatışma Puanlarının Karşılaştırılması	41
Tablo-11 Babanın Eğitim Düzeyi İle Evlilik Çatışma Puanları Açısından Karşılaştırılması.....	42
Tablo-12 Çocukların Cinsiyeti İle Evlilik Çatışma Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması.....	42
Tablo-13 Çocukların Kardeşinin Varlığı ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanları Açısından Değerlendirilmesi.....	43
Tablo-14 Çocukların Kardeş Sayısı ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanları Açısından Değerlendirilmesi.....	43
Tablo-15 Çocukların Kaçınıcı Çocuk Olma Durumu ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanlarının Karşılaştırılması.....	44
Tablo-16 Çocukların Okula Devam Etme Süresi ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum Ve Beceri Puanlarının Karşılaştırılması	44
Tablo-17 Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeyi ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum Ve Beceri Puanlarının Karşılaştırılması.....	45
Tablo-18 Sosyoekonomik Düzey ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanlarının Karşılaştırılması.....	45
Tablo-19 Çocukların Babalarının Eğitim Düzeyi İle Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanlarının Karşılaştırılması.....	46
Tablo-20 Uluslararası Kişilik Envanterinin Alt Boyutları Olan Dışa Dönüklük, İçe Dönüklük, Yumuşak Başlılık ve Düşmanlık Boyutu ile Sosyal Beceri Ölçeğinin İlişkisi.....	47

Tablo-21 Uluslararası Kişilik Envanterinin Alt Boyutu Olan Sorumluluk, Dağınıklık, Duygusal Dengesizlik, Gelişime Açıklık ve Gelişime Kapalılık Boyutu ile Sosyal Beceri ile İlişkisi.....	47
Tablo-22 Ebeveyn Cinsiyetinin Kişilik Özellikleri ile Değerlendirilmesi.....	48
Tablo-23 Ebeveynlerin Gelir Düzeyine Göre Kişilik Özellikleri Puanının Karşılaştırılması.....	49
Tablo-24 Anaokulu Türüne Göre Çocukların Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması..	50
Tablo-25 Annelerinin Çalışma Durumuna Göre Çocukların Sosyal Beceri Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	50
Tablo-26 Gelir Düzeyleri ile Çocukların Sosyal Beceri Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistikleri	51
Tablo-27 Gelir Düzeyleri ile Çocukların Sosyal Beceri Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	51

EKLER LİSTESİ

- EK.A: Etik Kurul Karar Örneği
- EK.B: Esenyurt İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün Karar Yazısı
- EK.C: Avcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün Karar Yazısı
- EK.D: Bilgi ve Onay Formu
- EK.E: Ebeveyn için Kişisel Bilgi Formu
- EK.F: Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği
- EK.G: Evlilik Çatışması Ölçeği
- EK.H: Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu
- EK.I: Sosyal Beceri Ölçeği

ÖNSÖZ

Öncelikle tezimin her aşamasında desteğini, bilgisini, sabrını ve özverisini asla esirgemeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Sevcan KARAKOÇ DEMİRKAYA'ya teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans hocalarıma teşekkür ederim.

Çocuklardaki sosyal uyum ve beceri alanında hep örnek aldığım, çocuklardaki sosyal uyum ve beceri alanında engin bilgilerinden her daim faydalanmamı sağlayan, tezim süresince fikirleriyle, kaynaklarıyla desteğini esirgemeyen sevgili Doç. Dr. Sevcan KARAKOÇ DEMİRKAYA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme gönülden teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimi keyifli kılan, yollarda geçirdiğimiz zamanı anlamlı kılan tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yaptığım görüşmelerde deneyimlerini güven ve içtenlikle benimle paylaşan tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Elif UÇAK

GİRİŞ

Bu araştırmanın en önemli amacı ebeveynlerin evlilik çatışması ve kişilik özelliklerinin çocuklardaki sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisinin incelenmesidir.

Kişilik; bireyin zihinsel, fiziksel, sosyal ve ahlaki bütün özelliklerinin etkin bir şekilde kişide bütünleşmesidir.¹ Evlilik Çatışması; bir kişinin istediği şeyleri başka birinin engellemesi ya da neredeyse engelleyecek durumda olan bir işlev olarak ifade etmiştir.² Sosyal Beceri; “bireylerin kontrolünde olan ve öğrenmenin sonucunda kazanılan, bireyin sosyal beceri gelişimine uygun olarak amaca yönelik ve karşılıklı etkileşimde bulunan sosyal davranışlar” olarak ifade etmişlerdir.² Sosyal Uyum ve Beceri; kişilerin sosyal olarak yeterli düzeyde davranmasını sağlayan yapısal süreçtir.²

İnsan yaşamı boyunca farklı kültürdeki insanlarla etkileşim halinde olduğu için sosyalleşme sürecinde etkin bir varlıktır. İnsanlar, yaşamsal faaliyetlerini sürdürürken çevresel değişimler meydana gelmekte olup bu değişim süreçlerinde sosyal beceriler kazanıp hayata adaptasyon sağlamaktadır. Bu adaptasyon sürecinde sosyal becerilerin gelişimi doğum sonrası ve doğum öncesi süreçte ana rahmine düştüğü andan itibaren başladığı öngörülmüştür.³

Hayata adapte olabilmeleri için sosyal becerilerin temeli ilk yıllarda atılmalıdır. Bu becerilerin çocuğa erken çocukluk dönemlerinde kazandırılıp geliştirilmesi çok önem taşımaktadır.⁴

Çocuklar istedikleri kişilerle olumlu ilişkiler kurarlar, istemedikleri kişilerden de kaçma ve kaçınma davranışında bulunurlar. Toplumsal olarak çocuklar diğer kişilerin tepkilerinden etkilenmekte olup sözel ve sözel olmayan davranışlar sosyal beceriyi oluşturur.⁵ Anne ve babanın çocuktaki sosyal beceriler üzerinde etkileri olup aynı zamanda çocuk yetiştirmede, model olmada, disiplin yöntemlerinde, bağlanma biçimlerinde doğrudan etkiler taşımaktadır. Çocuklar sosyal becerilerinin gelişim sürecinde ebeveynlerin tutum ve davranışlarını rol model aldığından çocukların gelişim süreçlerinde ebeveynlerin olumlu ve olumsuz etkileri olduğu söz konusudur. Kişilerarası etkileşimde yaşamları boyunca sosyal becerilerde başarısız olan çocuklar mesleki

¹ Adnan Kulaksızoğlu, Ergenlik Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1997, s.167.

² Duygu Güngören, Evlilik Çatışmasının Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 2011, s.13-25. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

³ Harry W.Gardiner ve Mary J.Gander, Çocuk ve Ergen Gelişimi, Çev. Ali Dönmez, Nermin Çelen ve Bekir Onur, İmge Kitabevi, Ankara, 2007, s.419-420.

⁴ Sema Elibol Gültekin ve Çağlayan Dinçer, Okul Öncesi Dönem 5 yaş çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, Uluslararası Katılımlı II.Çocuk Gelişimi ve Eğitim Kongresi, 7 Ekim 2009, s.193.

⁵ Roger C.Riin and Allan Markle, Modification of Social Skills Deficits in Children. In A.S. Bellack & M. Hersen (Eds). Research and Practice in Social Skills Training Plenum. New York, 1979, p.108.

yaşamlarında, akademik çalışmalarında ve duygusal-davranışsal alanlarda bir takım sorunlarla karşı karşıya gelmektedir. Bu sorunların ortadan kaldırılması için sosyal becerilerin çocuklar üzerindeki düzeylerinin artırılması ve toplumla bir bütün oluşturması gereklidir.⁶ Beş Faktör kişilik kuramı, bireylerin kişilik özelliklerini belirlemektedir. Bu faktörler; yumuşakbaşlılık-düşmanlık, dışadönüklük-içedönüklük, sorumluluk dağınıklık, gelişime açıklık-gelişime kapalılık, duygusal denge ve duygusal dengesizlik olarak beşe ayrılmaktadır.

Ebeveynlerin kişilik özellikleri, anne-babanın değer yargıları, tutum ve davranışları çocukların yaşamın ilk zamanlarında sosyal becerileri elde etmesinde oldukça önemlidir. Çocuğun yaşamının ilk yıllarında “model olarak öğrenme” önemli bir yer kaplamaktadır. Model alma konusunda bu dönemde en etkili olan kişi ebeveynlerdir.⁷

John ve arkadaşlarına göre; kişilik özellikleri ebeveynlerin üzerinde duygusal tepki oluşturur. Dolayısıyla olumlu veya olumsuz oluşan bu duygusal tepki çocuğun sosyal beceri kazanımında olumsuz etkiler oluşturmaktadır.

Farklı kişilik özelliklerine sahip olan bireyler evlendikten sonra geniş aile kültüründen çekirdek aile kültürüne sahip olmaktadır. Kültürel değişim sonucu bireyler ya da ebeveynler bir takım sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu sıkıntılar sosyoekonomik faktör, eğitim düzeyi, ırk, din, işsizlik, yaşam koşulları, kentleşme gibi sorunsal faktörler oluşturmakta olup bireyler arasında çatışma yaşanmasına sebep olmaktadır. En önemli çatışmalardan biri de evlilik çatışmasıdır.⁸

Teknolojik gelişme ile internette geçirilen zaman ve sanayinin gelişmesine bağlı olarak iş yoğunluğunun artması sonucu bireyler ailelerine olan ilginin azalmasına bağlı olarak sosyal ilişkinin azalmasına neden olmaktadır. Sosyal ilişkinin azalmasına bağlı olarak evlilik çatışması yaşanmakta olup çocukların evlilik çatışmasından etkilendiği öngörülmüştür.⁹ Evlilik çatışması yaşayan ebeveynlerin çocuklarında akademik başarı ile derse uyumunda düşüklük, saldırganlık, korku ve çocuğun duygu ve düşünce değişimi ile beraber psikolojik baskı sonucu sosyal uyum ve becerisini azaltmaktadır.⁹

Bu çalışmada, ebeveynlerin evlilik çatışması ve kişilik özelliklerinin çocuklardaki sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

⁶ Hasan Avcıoğlu, Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi, Kök Yayıncılık, Ankara, 2005, s.17.

⁷ Berrin Akman ve Hülya Gülay, Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler, Pegem Akademi, Ankara, 2009, s.64-66.

⁸ Gül Mocan Aydın, Western models of counseling and psychotherapy within Turkey: Crossing cultural boundaries, The Counseling Psychologist, 2008, Cilt:28, Sayı:2, 281-298, s.275.

⁹ Kathleen McCoy, E.Mark Cummings and Patrick T.Davies, Constructive and destructive marital conflict, emotional security and children's prosocial behavior, The journal of Child Psychology and Psychiatry, 2008, 50(3), 270-279, p.275.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEME GENEL BAKIŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın en önemli amacı ebeveynlerin evlilik çatışması ve kişilik özelliklerinin çocuklardaki sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisinin incelenmesidir.

Kişilik özelliklerini; eğitim düzeyi, coğrafi konumun farklı olması, gelir düzeyi ve cinsiyet etkeni gibi faktörler etkilemektedir. Bu etkenler neticesinde kişilik özelliklerinin değişmesine ve farklı kişilik özelliğine sahip olan ebeveynler arasında sorun oluşturmakta olup evlilik çatışması yaşanmaktadır.¹⁰

Toplumumuzda ebeveynlerin evlilik çatışmasının ve kişilik özelliklerinin kardeş sayısı, gelir düzeyi, eğitim düzeyi, kaçınıcı çocuk oldukları vb. faktörlerin çocukların sosyal uyum ve becerisine olumlu ya da olumsuz çalışmalarında önem kazandığı görülecektir. Ancak ebeveynlerin evlilik çatışmasının ve kişilik özelliklerinin çocuklarda sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisinin incelenmesine ilişkin mekanizmanın tam olarak ortaya çıkmadığı göz önünde bulundurulduğunda bu araştırmanın konusunu oluşturan “Ebeveynlerin evlilik çatışmasının ve kişilik özelliklerinin çocuklarda sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisinin incelenmesi” konusu ayrıca önem kazanmaktadır.

1.2. PROBLEM

Boşanmalar incelendiğinde ebeveynlerin evlilik çatışması ve kişilik özelliklerinin çocuklarda sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisi vardır. Çocukların sosyal uyum ve becerisinin gelişimi ile ebeveynlerin evlilik çatışmasının ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin sistematiği tam anlamıyla çözülememiştir. Çocukların sosyal uyum ve becerisinin gelişimine yol açan pek çok faktörün var olduğu bilinmektedir. Bu faktörlerin arasında ebeveynlerin evlilik çatışması ve kişilik özellikleri yer almaktadır. Çocuklardaki sosyal uyum ve becerilerinin ebeveynlerin evlilik çatışması ve kişilik özellikleri arasında bir ilişkinin var olup olmadığı konusu ise benim araştırmamın temel kinematiğini oluşturmaktadır.

¹⁰ İnci Pınar Öz, Çocukların Uyum Problemleri ile Evlilik Çatışmasını Algılamaları Arasındaki İlişki, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999, s.75. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

1.2.1. Alt Problemler

1. Çocukların sosyal uyum ve becerilerinin artırılmasında ebeveynlerin dışa dönüklük, yumuşakbaşlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik, duygusal denge, içe dönüklük, düşmanlık, dağınıklık, gelişime açıklık ve gelişime kapalılık kişilik özellikleri ile ilişkisi var mıdır?
2. Ebeveynlerin kişilik özelliklerinin değişmesinde cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması ile ilişkisi var mıdır?
3. Evlilik çatışma puanına cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması ile ilişkisi var mıdır?
4. Evlilik çatışması yaşanıp yaşanmamasında cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması ile ilişkisi var mıdır?
5. Çocukların sosyal uyum ve becerisine cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması ile ilişkisi var mıdır?
6. Evlilik çatışmasının cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması açısından çocukların sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisi var mıdır?
7. Evlilik çatışmasının toplam puanının cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması açısından çocukların sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisi var mıdır?

1.3. HİPOTEZLER

1. Çocukların sosyal uyum ve becerilerinin artırılmasında ebeveynlerin dışa dönüklük, yumuşakbaşlılık, sorumluluk kişilik özelliklerinin anlamlı ilişkisi varken duygusal dengesizlik, içe dönüklük, düşmanlık, dağınıklık, gelişime açıklık ve gelişime kapalılık kişilik özellikleri ile ilişkisi yoktur.

2. Ebeveynlerin kişilik özelliklerinin değişmesinde cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması ile ilişkisi yoktur.
3. Evlilik çatışma puanına cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması ile ilişkisi yoktur.
4. Evlilik çatışması yaşanıp yaşanmamasında cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması ile ilişkisi yoktur.
5. Çocukların sosyal uyum ve becerisine cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması ile ilişkisi yoktur.
6. Evlilik çatışmasının cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması açısından çocukların sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisi yoktur.
7. Evlilik çatışmasının toplam puanının cinsiyet, çocuğun okuduğu okulun bulunduğu bölge, çocuğun devam ettiği anaokulu türü, annenin çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, çocukların kardeş varlığı, kardeş sayısı, eğitim düzeyi, çocukların kaçınıcı çocuk olması açısından çocukların sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisi yoktur.

1.4. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma bulguları seçilen örneklem grubundan elde edilecektir. Bunun toplumu temsil etmesi ve sonuçların genellenebilir olması zordur.
2. Araştırmada elde edilen bulgular, araştırma için kullanılan değerlendirme araçlarına verdikleri cevapla sınırlıdır.
3. Araştırmada elde edilen bulgular, elde edilen veriler için geçerli ve güvenilir olduğu varsayılan veri analiz yöntemleri ile sınırlıdır.

1.5. SAYILTILAR

Araştırmanın sayıltıları aşağıdaki gibidir:

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin veri toplama aracındaki sorulara içtenlikle ve doğru olarak cevap verdikleri kabul edilmektedir.
2. Araştırmada kullanılan ölçme aracı ölçmek istenilen özellikleri ölçecek şekilde, geçerli ve güveniliridir.

3. Üzerinde araştırma yapılan bireyler evreni temsil etmektedir.

1.6. TANIMLAR

1.6.1. Kişilik

Bireyin zihinsel, fiziksel, sosyal ve ahlaki bütün özelliklerinin etkin bir şekilde kişide bütünleşmesidir.¹¹

1.6.2. Evlilik Çatışması

Bir kişinin istediği şeyleri başka birisinin engellemesi ya da neredeyse engelleyecek durumda olan bir işlev olarak ifade etmiştir.¹²

1.6.3. Sosyal Beceri

“Bireylerin kontrolünde olan ve öğrenmenin sonucunda kazanılan, bireyin sosyal beceri gelişimine uygun olarak amaca yönelik ve karşılıklı etkileşimde bulunan sosyal davranışlar” olarak ifade etmişlerdir.¹²

1.6.4. Sosyal Uyum ve Beceri

Kişilerin sosyal olarak yeterli düzeyde davranmasını sağlayan yapısal süreçtir.¹²

¹¹ Kulaksızoğlu, a.g.e., s.167.

¹² Güngören, a.g.e., s.13.

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

2.1. EVLİLİK

2.1.1. Evliliğin Tanımı

M.Ö. 2000'lere uzanan evliliğin kişilerin cinsellik, yakınlık kurma, duygusal gereksinimlerini gidermek için yasal olarak uygun bir ortam sunar.¹³ Devlet ve dini kurumlara dayandığı görülür.

Evliliklerin değerini hiç yitirmeden günümüz koşullarına kadar gelmesinde toplum, kültür gibi kavramlardan ziyade evlilik kurumunun devlet ve dini kurumlara dayandığı görülür.¹⁴ Evliliğin cinsel ilişkiden ziyade kişilere öz saygı konusunda önemli ölçüde katkı sağladığı belirtilmektedir.¹⁵ Yani evliliğin ekonomik, cinsellik, statü, boş zamanlarını değerlendirmek için etkinlik oluşturma, ailenin güvenliğini sağlama, karşılıklı sevgi evliliğin bütün toplumlarda uzun zamanlar var olmasına katkıda bulunmuştur.¹⁵ Evlilik kavramının pek çok araştırmacılar tarafından farklı tanımları yapılmıştır.¹⁶

Evlilik; gelenek ve göreneklere bağlı olarak sosyal değerler tarafından şekillenip kanunlara uygun bir şekilde erkeğin ve kadının yaşamlarını birleştirme amacına uygun sosyal sözleşmedir.

Evlilik için 2 farklı şekilde değişik tanımlar dikkat çekmektedir:

1. Evlilik: İki birey arasında beraber yaşam sürmek, çocuk dünyaya getirme ve çocuğu yetiştirme, beraber paylaşımında bulunma, maddi ve cinsel gereksinimlerini giderme için tercih edilmektedir.
2. Evlilik: Çiftler arasında sözleşmeye dayanarak oluşturulan kurumsal bir ilişki sistemi yapılarıdır. Türk Medeni Kanununa göre evliliğin tanımı; aynı olmayan cinsiyetteki iki birey arasında gerçekleşen "Aile Hukuku" kapsamında oluşturulan yaşam birlikteliğidir.¹⁵

Evlilik, yasal bir ilişkiler sistemi olup erkeği kadınla "karı-koca" olarak ilintilendirilen, var olacak çocuklara iyi bir yaşam sürmeleri için statü kazanmalarına yardımcı olan toplumsal çerçevede devletin kontrol yetkisinde olan bir yapıdır.¹⁷

¹³ Güngören, a.g.e., s.55-60.

¹⁴ İbrahim Ethem Özgüven, Evlilik ve Aile Terapisi, PDREM Yayınları, Ankara, 2017, s.154-320.

¹⁵ Kulaksızoğlu, a.g.e., s.74.

¹⁶ Kurtman Eraslanlı ve Melek Kalkan, Evlilik İlişkilerini Geliştirme Kuram ve Uygulama: Nobel Yayıncılık, Ankara, 2008, s.45.

¹⁷ Güngören, a.g.e., s.30.

2.1.2. Evliliğin İşlevleri

Örtük bir ilişki yapısına sahip olan evlilik, kültürler arası farklılık gösterebilir. Evlilikle beraber bireyler biyolojik, psikolojik, sosyal ve duygusal gereksinimlerini karşılamaya çalışmışlardır.¹⁸ Evlilik; fizyolojik, cinsellik, biyolojik, saygınlık, toplumda sevilme, beğenilme ihtiyacı, bir yere ait olma, beraber olmayı kapsamakta olup psikolojik ve toplumsal ihtiyaçların karşılanmasını sağlamaktadır.

Evlilikte toplumsal iş ayrımında ekonominin yaşam düzenlemesinde ve ilişki düzenlemesinde üretim ve tüketim önemli bir paya sahiptir.¹⁹ Evliliğe karar verme aşamasında olan çiftlere evlilikte eş olmak için bir takım adımlar atılmıştır.²⁰

Bağlılık (Commitment): Partnerlerin evlilik ilişkisi içerisinde birbirlerine verdiği değerleri evlilikte devam ettirmeye ne kadar istekli olduklarını göstermektedir.

İlgi (Caring): Partnerlerin duygusal anlamda birbirlerine bağlanmasıdır. Ebeveynlerin evlilik sürecinde birbirine ilgi göstermesindeki ölçüt uygun zamanda ve yeteri kadar göstermesine bağlıdır.

İletişim (Communication): Partnerlerin sözel ve sözel olmayan ortak bir ileti sağlayabilmesidir. İletişim, eşler arasında sağlam bir ilişki oluşturmada yardımcı olan bir araçtır.

Çatışma ve Uzlaşma (Conflict and Comprmise): Çatışma ve Uzlaşma, çiftlerin ilişkilerinde ortaya çıkan iletişim problemlerinin bilincinde olmak ve çiftlerin bu problemlerini nasıl çözeceklerini öğrenmek ilişkileri için büyük bir önem taşımaktadır.

Sözleşme (Contract): Eşlerin dolaylı ve doğrudan iletilerini birbirlerine karşı anlamlı bir şekilde ifade etmeleridir. Bu iletiler; “bilinçli sözsüz, bilinçli ve sözlü, farkında olunmayan” şeklinde 3 gruba ayrılır.

Çiftlerin bu basamakta esas işlevi; beklentileri saptamaktır. Bu basamakta içeren bir başka işlev, eşlerin ailenin soylarından sıyrılarak, eş kimliğini daha da anlamlandırıp beraber doygunluk ve duygu içeren cinsel bir ilişki ve evlilik kimliği inşa edilmesinde evlilik için güvenli bir ortam yapılandırılmıştır.²¹

2.1.3. İşlevsel Evlilik

Güçlü evlilikler sağlam aile yapısında bulunur. Sağlam evlilik ilişkisi aile sağlığını koruyan en önemli yapıdır.²²

¹⁸ Ethem Özgüven, a.g.e., s.80.

¹⁹ Aydan Gülerce, Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s.51.

²⁰ Çiğdem Uz, Aile İçindeki Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkileri, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1989, s.30. (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

²¹ Güngören, a.g.e., s.30.

²² Azize Nirgöl Canel, Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007, s.55. (**Yayımlanmış Doktora Tezi**)

Çiftler aile yaşantısında sağlıklı bir ilişki yaşarlarsa hem şahsi ilişkileri için hem de ilerleyen zamanlarda kuracakları yuvalarda sağlam bir ilişki için önemli bir adım atmış olurlar. Böylece sağlıklı evlilik araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Farklı araştırmacılar sağlıklı bir evlilik için çeşitli etmenler belirlemişlerdir. Ebeveynler arasında sağlam bir arkadaşlık ilişkisinin var olması, karşılıklı saygı kabulü, beraber yaşama ve benzer hedeflere ulaşma duygusuna sahip olma çiftlerin sağlam bir evliliği için önem arz eder.

Duyguların açıkça ortaya koyulması, kişisel özelliklerin benimsenmesi, sevginin paylaşılması ve ilginin gösterilmesi, mizah, bir takım ihtiyaçların giderilmesi, doğrudan problemlerin çözülmesi, geleneksel değerlere ait olunması, iletişim kurmak, zamanı verimli bir şekilde geçirmek ve problemlerle baş etmek sağlam bir ailede var olması gereken özelliklerdir.²³

Beraber vakit geçirme, kendini iyi hissetme, krizi yönetme ve stresle baş etme konusu sağlıklı bir ailede var olması gereken önemli etmenlerdir. Sağlam bir evlilikte olması gereken unsurların çatışma çözme biçimlerini, çift ilişkilerinde duygusal yakınlık seviyesini ve esas olan gereksinimlerinin giderilebilme kabiliyetinin belirlediği bildirilmektedir. Başlıca gereksinimler; ilgi gösterme ve kabul edilme, takdir görmek, yardım alma, fiziksel olarak temas halinde olma, güvende olma, uyum sağlama ve saygı, onaylanma, teşvik edilme olmak üzere sekiz basamaktan oluşur. Bu gereksinimler giderilmediğinde kişiler büyük bir üzüntü yaşamakta ve çiftler birbirlerine karşı duygusal olarak yakın durmamaktadır.

Temel inanç; sağlam bir evlilikte çatışma dönemlerinin az olması gerektiğini belirtir. Fakat evliliklerin çoğunda çatışmanın kaçınılmaz olduğu temel bir unsurdur. Çiftler için çatışma çözme yeteneklerini ilerletmek, duygusal olarak yakınlık kurmaktan çok daha önem arz eder.²⁴

Evliliklerdeki çatışma çözme stillerinin üç kısımdan oluştuğu vurgulanmaktadır. Birincisi, çiftlerin eş kimliğini daha da anlamlandırıp beraber doyum ve duygu içeren cinsel bir ilişkiye ulaşmak için oluşabilecek düşünce ayrımında uzlaşmasıdır. İkincisi ise geçici çatışma çözme yöntemidir. Bu çatışma yönteminde partnerler birbirleriyle çok sık bir şekilde münakaşa içinde olurlar. Eşlerin tartışmaları yoğun bir şekilde yaşanmakta olup çözüme ulaşmada azimli bir şekilde ilerlemeleri söz konusudur. Üçüncü olarak çatışmadan kaçınmayı (conflict-avoid) kapsamaktadır. Buradaki çatış-

²³ Ethem Özgüven, a.g.e., s.55.

²⁴ Güngören, a.g.e., s.23.

ma çözüme yönteminde çiftler birbirleri arasındaki farklılıkları en aza indirmeye çalışarak çatışmalardan uzak kalmaya gayret gösterirler.²⁵

Evlilikte çatışma çözme yöntemini kullanan çiftler birbirlerine kendilerini ifade etme konusunda daha geçimlidirler. Dolayısıyla çatışma çözme tecrübesini benimseyen anne ve babalar daha mutludurlar.²⁶

Çiftler, ilişkilerinde yaşanan olumsuzlukları kontrol ettikleri zaman sağlıklı bir evlilik için önemli bir adım atmış olurlar. Dolayısıyla çiftler evlilikte yaşanan olumsuz durumları müdahale etme yeteneğine sahip oldukları zaman ilişkilerinde hem olumlu iletişim hem de sağlıklı duygusal ilişki oluşturması ve çatışmanın üstesinden gelebilme konusunda daha başarılı olurlar.²⁷

Sağlıklı evlilikte; eşler birbirlerinin bireysel amaçlarına da destek sağlarlar. Kişi, başarıları partneri tarafından da onaylandığı zaman kendini olumlu hissedecektir. Partnerler ortak paylaşımlarda buldukları zaman evliliklerindeki doyum yükselecektir.²⁸

Markman ve arkadaşlarının ileri sürdükleri ilişkilerdeki güvenlik teorisinde iki çeşit güvenlik unsuru bulunmaktadır:

- A. İletişim kurarken kendini huzurlu hissetme (önemli olan konularda açık bir şekilde ve iyi konuşabilmek)
- B. Kendini diğerine ait olma açısından güvende hissetme (gelecek konusunda kaygılanmama ve eşinin yardımıyla güvende hissetme)

Bu kuram tarafından oluşturulan evlilik terapisi uygulamalarında eşlerin birbirlerine nasıl davranması gerektiği öğretilip, eşlerin daha yakın olmasının sağlanması ve sevginin artırılması hedeflenmektedir. Kuramın yaklaşımı kişilerin eşler arasında davranış biçimlerini öğrenmesi sonucunda ev ortamında güvende olmalarını sağlayan bir ortam hazırlayacaktır.²⁹

²⁵ Günseli Atılgan, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim I.Kademe ve I.Devre Özelliklerinin Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2001, s.21. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

²⁶ Galip Yüksel, Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara, 1997, s.75. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

²⁷ Ozanser Uğurlu, Evli Çiftlerde Cinsiyet Ayrımına İlişkin Tutumlar, Çatışma Yönetimi Biçimleri ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003, s.36. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

²⁸ Selay Poyraz Tüy, 3-6 Yaş Arasındaki İşitme Engelli ve İşiten Çocukların Sosyal Beceri ve Problem Davranışları Yönünden Karşılaştırılmaları, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, Ankara, 1997, s.60. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

²⁹ Güngören, a.g.e., s.30-31.

2.1.4. İşlevsel Olmayan Evlilik

Sağlıksız aile boyutları incelendiğinde dört unsur vurgulanmaktadır:

1. **Eleştiri:** Sağlıklı olmayan evliliklerde partnerlerinin davranışlarından daha çok bireyi dikkate alır. Eleştiri, itham etme ve yakınma olarak meydana gelmektedir.
2. **Savunma:** Ebeveynlerin yaşadıkları evlilik çatışması sonucunda eşler arasında savunma gerçekleştirmeleri esnasında mağdur olan tarafın kendisinin olduğunu ve jest, mimik gibi sözel ve sözel olmayan davranışlarla küçümsendiğini belirtmektedir. Böyle kişiler daima olumlu olmayan bir eleştiri beklemektedir.
3. **Savunucu Etkileşim:** Aşağılanmayı, iğneleyici bir tutum sergilemeyi, husumetlik gibi olumlu olmayan beden dilini kapsamaktadır. Kişiler durmadan diğer kişilerin olumlu olmayan kişilik özelliklerini düşünüp evliliklerinin ilk aşamasındaki sevgi giderek ortadan kalkacaktır.
4. **Muhalefet:** Kişi tükenme aşamasına geçmiş olup diğer tarafın durmadan baskılarından bıkmıştır. Bu durum çiftleri ilişkiden geri adım atmaya iter. Ayrılığın doğru bir karar olduğunu düşünen çiftler evliliği noktalama konusundadırlar.³⁰

2.2. EVLİLİK ÇATIŞMASI

2.2.1. Çatışmanın Tanımı

Çatışma; düşüncelerin uyuşmaması, kişiler arasındaki geçimsizlik gibi farklı anlamları kapsamaktadır.³¹ Çatışma, organizmanın birbiriyle bağdaşmayan birçok dürtü ya da dürtü nesnesi ile karşılaşınca yaşadığı durum olarak tanımlanmıştır.³²

Çatışma, birbirleriyle uyumlu olmayan güdülerin aynı zaman diliminde kişileri etkilediği esnada yaşanması ve güdülerin tür, sıklık, şiddet bakımından değiştiklerini dile getirmektedir.

Çatışma, bireyi engelleyerek bireyde gerginliğin artmasına sebep olmaktadır. Kişiler, herhangi bir konu hakkında karar verme konusunda zorlandıklarında çatışma yaşayıp strese girebilmektedirler.³³

Bireyler başkalarıyla çatışma yaşadığı gibi zaman zaman kendileriyle de çatışma yaşarlar. Çatışma, kişilerin birbirlerinin gereksinimlerine karışmaları ya da kişiler

³⁰ Nuray Taştan, İnterpersonal communication in a problem solving situation, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1996, s.44. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

³¹ Yael Profeta, Çocuğun Davranış Problemleri ile Ebeveyn Çatışmasını Algılayışı Arasındaki İlişki, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul, 2002, s.39. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

³² Meral Poyraz, Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2007, s.75. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

³³ Ayşe Dilek Öğretir, Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Oyun Davranışlarıyla Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999, s.50-60. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

arasında başlıca uyum sağlamayan mücadeleleri içermektedir.³⁴ Çatışma sürecinde zaman, mal ve para kavramları çatışmayı daha kısa sürede çözüme ulaştırmaktadır.³⁵

Değerlere bağlı oluşan çatışmalar, çözüme daha uzun sürede ulaşır. Bu bağlamda çatışma süreçlerini en geniş kapsamda toplumda şu şekilde sınıflandırmıştır.

Bağımsızlığa Karşı Bağımlılık: Bireyin diğer insanlara bağımlı olmadan eyleme geçmek istese bile kolay olmayan güçlü bir durumla karşı karşıya geldiğinde diğer bireylerin desteğini almak zorunda olduğunda benimsediği çatışma türüdür.

Samimiyete Karşı Soyutlanmışlık: Kişinin diğer kişilere mesafeli davranmama, kişiyle ortak bölüşümde bulunma arzusunun olduğu kişiye karşı kendisini çok ifade etme biçiminden dolayı gücenme veya kabul edilmeme korkusu oluşmaktadır.

İşbirliğine Karşı Rekabet: Bireyin hem diğerlerine rakip olmak hem de onlar ile işbirliği içinde kalmak zorunda olduğunda yaşadığı çatışmadır.

İtkilerin (Dürtülerin) İfadesine Karşı Ahlak Kuralları: Bireyin yaşadığı toplumdaki kültürel değişimlerle beraber dürtülerin baskılanması sonucu oluşan çatışmadır. Kişiler ahlak kurallarının dışına çıktığı zaman özellikle cinsellik konusunda ve saldırganlık durumunda suçluluk duygusunu beraberinde getirmektedir.³⁶

Metehan ve arkadaşları çalışmalarında çatışmanın kontrol kuramında içselleştirilmiş olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla kişinin genel davranışı 4 temel unsur altında toplanmıştır. Bu unsurlar şu şekilde sıralanmıştır:

Ait Olma: Ait olma ihtiyacı, diğer insanlarla işbirliği içinde olup paylaşma yolu ile doyurulabilir.

Güç: Bu ihtiyaç başarı kazanarak, bir işi tamamlayıp başka insanların saygısını kazanarak doyurulabilmektedir.

Özgürlük: Tercihler yaparak ve güvende olarak bu ihtiyaçlar doyurulabilmektedir.

Eğlenme: Bu ihtiyaç eğlenip içten gülümseyerek doyurulabilmektedir.³⁷

İhtiyaçların tümü eşit değerde olup bireylerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için hepsinin tek tek gerekli miktarda karşılanması gereklidir. Kişinin ihtiyaçları doyurulduğunda haz duymakta olup doyurulmadığında acı hissetmektedir. İhtiyaçların bir-

³⁴ Haluk Yavuzer, Çocuk Eğitimi El Kitabı, Remzi Kitabevi, 2000, s.75.

³⁵ Halime Doğan, Evli Bireylerin Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleriyle Evliliklerinde Çatışma Yaşama Durumları Arasındaki İlişki, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Anabilim Dalı, Adana, 2010, s.27. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

³⁶ Güngören, a.g.e., s.26-28.

³⁷ Metehan Çelik, Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2006, s.29. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

birleri ile çatıştığı pek çok durum görülmektedir. Dengenin sağlanması için çatışan ihtiyaçların sürekli doyurulmaya çalışılması gerekmektedir. Örnek olarak saatlerce çalışmakta olan bir bireyin elde ettiği para, sosyoekonomik güç ihtiyacını giderebilir fakat cinsellik gibi başka ihtiyaçlarını gideremeyebilir.³⁸

2.2.2. Evlilik Çatışmasının Tanımı

Evlilik çatışmasının birçok tanımı bulunmaktadır. Evlilik çatışması, bir kişinin istediği şeyleri başka birisinin engellemesi ya da neredeyse engelleyecek durumda olan bir işlev olarak ifade edilmektedir. Bu durumda çatışma esnasında engellenen eş ile evlilik çatışmasının açıklanacağını ifade etmektedir. Kısacası eş o durumda eşi ve kendisinin istedikleri şeyleri değerlendirmektedir.³⁹

Çatışma, çiftlerden birinin öteki kişinin ilgilerini engellediğinde oluşan bireyler arası bir durum olarak ifade edilmektedir. Çatışmayı, partnerlerden birinin öteki kişinin işlerine karışmasıyla meydana gelen bireyler arası bir durum olarak tanımlamaktadır.^{40 41}

Çatışma, evli olan çiftler arasında uyumsuzluk, karşı çıkma ve anlaşmaya varamama olarak ifade edilmektedir. Çatışma, çiftlerden birinin diğer kişiye keyifli olmayan bir durumla yaklaşması ile başlayarak bu şekilde çiftlerin tartışma yaşayabileceği ya da tartışmadan kaçınabileceği ifade edilmektedir.⁴²

Araştırmacılar, çiftlerin birbirleri ile çatışma içinde olmasının doğal bir süreç olduğunu ifade etmektedir. Evli çiftlerde çatışma olmasının kaçınılmaz bir süreç olduğu ileri sürülmektedir. Bu durumda dolaylı ve doğrudan çatışmada bir ayrım olması gereklidir.⁴³

Doğrudan tartışma, sözel olarak saldırı ve fiziksel saldırganlığı kapsamaktadır. Dolaylı çatışmayı ise belirlemek ve ölçüm yapmak zordur.⁴⁴

³⁸ Arda Gökmen, Evli Eşlerin Birbirlerine Yönelik Kontrolçülük ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Rolü, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2001, s.69. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

³⁹ Serra Günay, Evlilik Çatışması, Nedensellik-Sorumluluk Yüklemeleri, Eşlerin Evlilik İlişkisinden Sağladıkları Genel Doyuma İlişkin Görüşleri ve Evliliğe İlişkin Değerlendirmeler Arasındaki İlişkiler, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, s.19. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁴⁰ Zeynep Hatipoğlu, Kadın ve Erkeklerin Evlilik Doyumlarında Evlilik Çatışmasının ve Bazı Demografik Değişkenlerin Rolü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara, 1993, s.38. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁴¹ Zehra Kahraman, Bir Evlilik ve Aile Hayatı Eğitim Programının Evli Kadınlarda Evlilik Uyumuna ve Aile Sistemine Etkisi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2011, s.20. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁴² Hande Ovalı, Farklı Coğrafi Bölgelerde Yaşayan Bireylerin Evlilik Çatışmalarının Çeşitli Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara, 2010, s.1-5. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁴³ Ayça Özen, Evlilik Uyumunun Yordayıcıları Olarak Karı ve Kocaların Değer Uyumları ve Eşlerin Çatışma Çözüm Stilleri, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 2006, s.30. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁴⁴ Cemil Bülent Şen, Boşanma Süreci ve Arabuluculuğu, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara, 2013, s.45. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

Çocuğun ailede kendisini güvende hissetmesi duygusal güven kuramının en önemli amacıdır.⁴⁵

Çocukların duygusal güvenlerine zarar veren çatışmaların duygusal güvenlerine zarar vermeyenlere göre daha çok etkilendiği söz konusudur. Buna bağlı olarak son zamanlarda evlilik çatışmaları yapıcı ve yıkıcı olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.⁴⁶

Yapıcı çatışmalardan söz edebilmek için anne-babaların sorunlara çözüm bulma yeteneklerini kullanıp sosyal olarak destek vererek, fiziksel ve sözel etkileşimlerde bulunması gerekmektedir.⁴⁷ Çocuklarda güven kavramının gelişmesi için yapıcı olan çatışmalarda sorunlar yaşanırken evliliklerde uyumun olması gerekmektedir. Çocuklarda saldırganlık davranışları yapıcı çatışmalar tarafından azaltılıp çocuklarda çatışma ve sorunları çözme becerileri, problemlerin üstesinden gelme gibi konularda destek sağlamaktadır.

Bazı araştırmalar yapıcı çatışmaların çocuklarda sosyal gelişim konusunda fayda sağladığını göstermiştir. Çocuklarda güven duygusunun gelişmesi ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin anne-babalarının sorun çözme yöntemlerini kullanıp kendi çatışmalarında sorun çözme ve sorunların üstesinden gelme becerileri konusunda ilerleme göstermektedirler.⁴⁸

Yıkıcı çatışma; sözel saldırganlık, fiziksel saldırganlık, düşmanlık ve kızgınlığı kapsamaktadır. Bu durumlara şahit olan çocuklar duygusal olarak güven kaybına neden olmaktadır. Yani bu tür olaylarda ailelerine olan güvenleri yıkılmaktadır. Yıkıcı çatışmanın etkisi altında kalan çocuklarda kaygı, depresyon, stres gibi içe kapanım problemleri yaşanmakta olup olaylara karşı tepkilerini vermek için saldırganca tutumlar gösterebilmektedirler. Çocukların yıkıcı çatışmaların etkisi altında kaldığında saldırganca tutumlar gösterdiğini, arkadaşlarıyla problem yaşadığını, sosyal becerilerinin ve sorun çözme kabiliyetinin azaldığı ifade edilmektedir.⁴⁹

2.2.3. Evlilik Çatışmasının Nedenleri

Bir takım faktörler evlilik çatışmasına neden olmaktadır. Evliliklerde çatışmalar; eşit olmama, kıskanç olma, evlilik dışı cinsel ilişkiye girme, fazla alkol tüketme,

⁴⁵ A. Batı Tümer, Evli Çiftlerde Gözlenebilen Çatışma Odakları ve İletişim Sorunları, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1998, s.21. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁴⁶ Serap Öncü, Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu ilişkisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara, 2007, s.34. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁴⁷ Ayşen Yılmaz, Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 2000, s.79. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁴⁸ Uğurlu, a.g.e., s.12.

⁴⁹ Batı Tümer, a.g.e., s.18-19.

uyuşturucu kullanma, fiziksel şiddet, sözel şiddet, sorumsuzca para harcamalardan meydana gelmektedir. Evliliklerde yaşanmakta olan ana sorunların para ve cinsellik kavramı olmasının yanında çiftlerin şahsi ve aile yapılarında bulunan dini görüşlerinin, politik görüşlerinin ve ahlaki görüşlerinin çatışmanın temel unsuru olabileceği söz konusudur.⁵⁰

Çatışmalarda rol kuramı kullanılmaktadır. Eş ile ilgili beş ana rol bulunmaktadır. Kişi, eşiyile geçmişte yaşadığı ve üstesinden gelmediği problemlerle ve hayal kırıklığı yaşadığı olaylarla özdeşim kurmaktadır. Kişi, ayna rolünü kullanarak bireysel özelliklerini eşine aktarmaktadır. Kişi, ideal ben rolünde gerçekleştiremediklerini gerçekleştirmek için partnerini tercih etmiş olabilir. Negatif ben rolünde bireyin pozitif olmayan taraflarını ortadan kaldırmak için eşine ihtiyaç duyması söz konusu olabilir. Yoldaş rolü, birey sürekli mücadele içerisinde olup her durumda bir eş arayışında ve partnerine yoldaş rolünü aktarmaktadır.⁵¹

Evliliklerde çatışmaya sebep olan problemler şu şekilde de sıralanabilir:

- Evliliğe ilişkin gerçek dışı mutluluk beklentisi içerisine girmek,
- Çiftlerin birbirlerinden bekledikleri şeylerin aynı olmamasından kaynaklanan uyumsuzluk,
- Evlilikte yaşanan maddi problemler,
- Yeterli olmayan iletişim,
- Akrabalarla ilgili problemler,
- Cinsellik ile ilgili konularda yaşanan problemler,
- Çiftlerin çocuk büyütme ve disiplin farklarıyla ilgili problemler,
- Çiftlerden birisinin denenmemiş ilgilere yönelmesi, farklı ortamlarda bulunup yeni arkadaşlar edinmesi ve eşin bu duruma ayak uyduramaması,
- Çiftlerin birbirlerinden ayrı alanlarda kendilerini yetiştirmeleri,
- Kıskanç olma, sadakatli davranmama, benmerkezci olmak vs.⁵²

Evliliklerin ilk zamanlarında yaşanan uyumsuzluklar incelendiğinde çiftlerin evlenmeden önce para, kıskanç olma ve iletişimle ilgili problemlere sahip oldukları görülmüştür. Evliliğin ilk yıllarında çocuk sahibi olmayla bu kişilerin para, cinsel ilişki ve iletişim konularında problemler yaşadıkları saptanmıştır. Evliliklerde ilk zamanlar-

⁵⁰ Canan Büyükaşık Çolak, Psikolojik Problemler ile Ebeveyn Kabul-Reddi, Sosyal Destek ve Denetim Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Ergenler Üzerine Yapılmış Bir Çalışma, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, Ankara, 2010, s.50. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁵¹ Şennur Kışlak, Cinsiyet, Evlilik Uyumu, Depresyon ile Nedensel ve Sorumluluk Yüklemeleri Arası ilişkiler Üzerine Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 1995, s.101. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁵² Ethem Özgüven, a.g.e., s.105.

daki iletişim, uyum sağlama ve bağlılık problemlerini inceleyen bir çalışmada en sık yakınılan durum para olarak bulunmuştur. İletişim konusunda olumlu olmayan teknikler (bağırarak, aşığılamak, kavga etmek, içe çekilmek) kullanılması boşanmaya sebep olan en temel faktörlerdir.⁵³ Yani para kavramını tartışma konusu yapan eşlerin olumsuz iletişime geçme ihtimallerinin daha fazla olduğu bildirilmektedir. Evliliğin ilk zamanlarından yirminci yıla kadar olan süreçte yani çocuklar büyüyünce evliliklerde yaşanan çatışmaların azaldığı saptanmıştır. Çiftlerin orta yaş döneminde çatışma problemlerinin cinsellik, ekonomi ve çocuk yetiştirmek ile ilgili konuları kapsadığı belirtilmiştir. Eşlerin birbirleriyle yaşadıkları çatışmaların neden kaynaklandığından ziyade çatışmanın nasıl sonlandırılacağı önem taşımaktadır.⁵⁴

Aile içerisinde yaşanan çatışmalar çoğunlukla 4 yöntemle bitirilmektedir:

- Boyun eğmek (çiftlerden birinin ötekini fikirlerini kabullenmesi),
- Uzlaşmak (Herkes tarafından ortak olarak kabul edilen uzlaşma),
- Bırakmak (Uzlaşmaya gidilmeden çatışmanın çözümsüz bırakılması),
- Geri çekilmek (Münakaşadan kaçma veya münakaşayı yarım bırakma).⁵⁵

2.2.4. Evlilik Çatışmasının Çocuk Üzerindeki Etkileri

Evlilik kavramının çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişkiyi nasıl etkilediği konusunda bir takım farklı yaklaşımlar bulunmaktadır:

- 1- Yayılma Hipotezi
- 2- Telafi Hipotezi
- 3- Duygusal Güven - Güvensizlik Hipotezi
- 4- Bilişsel - Bağlamsal Çerçeve Hipotezidir.

2.2.4.1. Yayılma hipotezi

Yayılma, duygunun ve davranışın bir sistemden başka bir sisteme aktarılması olarak tanımlanmaktadır. Bu teoriye göre anne-babanın evlilik ile ilgili olumlu duyguları veya olumsuz duyguları anne-babanın çocuk ile ilişkisinde kendini belli etmektedir. Yayılma sistemlerinden birincisi günah keçisi bulmadır (scapegoating). Bu yayılma sistemine göre ebeveynlerin çatışmalardan uzaklaşmaları için çocuğunun yaptığı yanlışlara yönelmelidirler. Örneğin; anlaşamayan ebeveynlerin çocuklarını suçlaması veya aşırı şekilde koruması. Bu sistem evliliklerde yaşanan problemleri bitiriyormuş gibi görünse de aslında anne-babaların çocuklarını ilgisiz bırakmasına neden olabilir.

⁵³ Eraslanlı ve Kalkan, a.g.e., s.43-44.

⁵⁴ Osman Abali, Metin Onur, Kağan Gürkan, Ömer Çelik, Ümran Dilara Tüzün, "İlköğretim Çağı Çocuklarındaki Davranım Bozukluğu Semptomlarının Sosyodemografik Verilere Göre Değerlendirilmesi", Düşünen Adam Dergisi, 2006, 20(2), 14-19, s.17.

⁵⁵ Canel, a.g.e., s.40-44.

Bu durumda meydana gelen çatışmalara sorunlu davranışlar ortaya koyarak veya sorunlu davranışlarını arttırarak çocuklar tepkilerini ortaya koymaktadır.⁵⁶

Sosyal öğrenme kuramı, yayılma hipotezinin ikinci mekanizmasıyla ilgili olabilir. Sosyal öğrenme kuramı, çocukların anne-babalarının davranışlarını gözlemleyerek dolaylı öğrenmelerini öneren bir kuramı savunur. Bu yapıya göre anne-babaların davranışları, çocukların anne-babalarından gördükleri tutumlara benzeyen davranışlar sergilediklerini ortaya koymaktadır. Yayılma hipotezinde anne-babaların arasındaki ilişkilerde görülen tutumların, anne-baba-çocuk ilişkilerinde gözlemlenmesinin sosyal öğrenme kuramı ile tutarlı olduğu söz konusudur. Bu düşünceyle doğrudan anne-babalarından düşmanca davranışlar gözlemleyen çocuklar, kardeşlerine bu şekilde yaklaşım sergileyecektir.^{57 58}

Sosyalleşme hipotezi, yayılma hipotezinin üçüncü mekanizması olarak ifade edilmektedir. Bu sistem anne-babaların davranışlarının ve sosyal olmanın evliliklerde yaşanan çatışma üzerinde etkisi olduğuna dikkat çekmiştir. Çocukların ebeveynleri tarafından baskı altında tutulması sonucu ebeveynler, çocuğun sosyal gelişimini takip ederken stres oluşumuna neden olmaktadır. Stres sonucunda çocukların sosyal gelişimini takip etme konusunda ve ailede yaşanan sorunları çözmede etkili davranmadıkları söylenmektedir. Anne-babaların kendi içlerinde anlaşılamadığı durumlarda ve iletişim becerilerinin az olduğu zamanlarda aynı görüşe sahip olmadıklarını belirtmiştir.⁵⁹

Yayılma mekanizmasının dördüncüsü ailesel stres olarak adlandırılır. Sosyolojik açıdan anne-baba-çocuk ilişkisi ile evlilik arasında üç etkiden söz edilmektedir. Evlilikte bir kişi stresli olduğu zaman çocuğunun gereksinimlerini karşılamada güçlük çekmektedir. Strese sahip olan ebeveynlerin evlilikte çocuklarına ilgi göstermedikleri görülmektedir. Öte yandan evlilik ilişkisi anne-baba-çocuk ilişkisinden etkilenmektedir. Yayılma kuramı, telafi kuramına karşı bir görüş bildirmektedir.

2.2.4.2. Telafi Kuramı

Buna göre bazı stresli evlilikler anne-babanın çocuğuna karşı gösterdiği ilgiyi çoğaltabilir. Anne-babalar evlilik ilişkilerinde karşılayamadığı doyumunu, çocuklarına olan ilişki durumlarından elde etmeye çalışabilirler veya tam tersine çocuk sahibi

⁵⁶ Gül Şendil, Çocukların Anne Babanın Evlilik Çatışmasını Algılayışı, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 1999, s.54. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁵⁷ Demet Polat, Evli Bireylerin Evlilik Uyumları, Aldatma Eğilimleri ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Bilim Dalı, Ankara, 2006, s.75. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁵⁸ Canel, a.g.e., s.38-39.

⁵⁹ Eraslanlı ve Kalkan, a.g.e., s.41-42.

olmadan önce mutlu yaşayan anne-babalar, çocuğun dünyaya gelmesiyle bu mutlu yaşamlarını kaybedebilirler. Yani anne-babaların evliliklerinde yaşanan ilişki kalitelirken, çocuğun beklenmedik bir şekilde hayatlarına girmesiyle anne-baba-çocuk ilişkilerinde gerilimler meydana gelmektedir.⁶⁰

2.2.4.3. Duygusal Güvenlik ve Güvensizlik Kuramı

Evlilik çatışmalarına karşı çocukların verdikleri tepkilerin esasında duygusal güvenlik ihtiyaçlarını giderme bulunmaktadır. Evlilik çatışması içerisinde olan çocuğun duygusal olarak çatışmaya yüklediği anlam içerikten daha önemlidir. Örnek olarak anne ve baba ilişkisinde çatışma çözüme ulaşmayabilir; fakat çocuk anne-baba arasında yaşanan ilişkiyi yıldırmayı düşünmediği anda tepkisiz kalacaktır. Yani aile içerisinde olan tartışmanın ilişkiyi tehlikeye sokması çocuğun duygusal güvenliğini tehdit edecektir. Bu hipotezde evliliklerde görülen sorunlar, çocukların duygusal güvenliğini tehlikeye sokacaktır. Günlük problemleriyle başarılı bir şekilde mücadele eden çocukların duygusal güvenlikleri artarken, günlük problemlerinde başarılı olmayan çocuklarda ise duygusal güvenlik düşüktür. Anne-baba-çocuk ilişkisinde ve evliliklerde meydana gelen sorunlar çocukların güvenliğini etkileyen temel unsurlardır.⁶¹

Duygusal olarak iyi olma durumu ve duyguları düzenleme kapasitesi duygusal güvenliğin temelini oluşturmaktadır. Duygusal güvenlikleri gelişmiş olan çocukların ilerleyen zamanlarda yapacakları evliliklerin süreceği ve gereksinim duyduklarında anne-babalarının fiziksel ve psikolojik açıdan yardımcı olacağına kuşku duymazlar. Bu çocuklar fiziksel olarak ve psikolojik açıdan sağlıklarını tehlikeye sokacak düşünceye düşmezler.

2.2.4.4. Bilişsel - Bağlamsal Çerçeveleme

Kuramsal açıklamaların evlilik çatışması hakkında yeterli olmadığını ifade etmişler ve bilişsel-bağlamsal modeli tavsiye etmişlerdir. Bu çerçevelenmiş modelde evlilik çatışmasında etkili olan bağlamsal (cinsiyet, beklenti durumları ve duygu durumları, daha önce oluşmuş çatışma yaşantıları) bilişsel ve gelişimsel unsurlarına bağlı olarak şekillenmiştir. Evlilik çatışmasında çocuğun hangi seviyede etkilendiğini belirleyen başlıca etmenler, değer verme aşaması ve çatışmayı anlatmaktadır. Evliliklerde yaşanan çatışmaların çocukları etkileyebilmesi için önce tartışmanın ne olduğunu çocuğun idrak etmesi gerekmektedir. Bu yaklaşıma göre evlilik çatışması, çocuk çatışmayı düşündükten sonra mücadele etmeyi ve stresi oluşturan bir duruma bağlı olarak ortaya çıktığı söz konusudur. Çatışmada birincil ve ikincil işlev olmak üzere iki süreç söz konusudur. Birincilde çocuk, çatışmayı izleyerek

⁶⁰ Ethem Özgüven, a.g.e., s.104.

⁶¹ Öncü, a.g.e., s.35-36.

kendisini ilgilendiren bir olumsuzluk olup olmadığını çözümlenmektedir. Çocukların birçoğunun anne-babalarının tartıştıkları zaman korkmaları, anne-babalarının kendisine zarar verebileceği korkusundan kaynaklanmaktadır. Evliliklerde yaşanan çatışmalarda çocukların anne-babalarıyla olan ilişkilerinin bozulabileceği ve çatışma nedenini anne-babalarının birbirlerinden kopacağı kaygısı oluşturmaktadır. Birincil işlemenin duygusal tepkilerinde bireysel farklılıklar söz konusudur. Bu bireysel farklılıklar kişilik gibi doğuştan gelen özelliklerle ve çevresel faktörlerle ilgili olabilmektedir. Çocukların gelişimsel özellikleri birincil işleme sürecini etkileyen diğer bir unsurdur. Anne babaların çatışmalarında okul öncesi çocukların diğer çocuklara oranla daha fazla tepki göstermeleri, anne-babaların çatışması ile ilgili farkındalık kazanmasında farklı yaş gruplarının farklılık gösterebileceği örnek olarak verilebilir.

İkincil işleme; karmaşık bilişsel işlemleri kapsamaktadır. Çocuk genel olarak çatışmadan kaynaklanan nedenleri detaylı olarak çözümlenme ve kendi tepkisinin ne olması gerektiğini bulmaya çalışır. Çocuklar çatışmada sorumluluğun kimde olması gerektiğini ve baş etme konusunda etkililiğine karşın nedensel yüklemeler yapmaktadır. Çocukların çatışmada oluş nedenine (nedensel yüklemelerine), çatışmada sorumluluğun kimde olması gerektiğine (sorumluluk yüklemesi) ve çatışmayla baş etmek için gerekli olan baş etme becerilerine sahip olmak ya da sahip olmadığına (yeterlik beklentisi) bağlı olarak gelişmektedir. Nedensel yüklemelerde, nedenin kaynağını (çatışmanın kimden kaynaklandığı ve hangi şartlardan dolayı kaynaklanmaktadır?), sürekliliğini (gelecekte çatışmayı oluşturan unsurun oluşma olasılığı nedir?) ve bütünlüğü (yaşamın öteki alanlarından çatışma etkilenmekte midir?) gibi bölümlerden oluşmaktadır. Örnek olarak çatışmanın sebebini kendinde gören çocuklar, anne-babasından gören çocuklara göre çatışmadan daha çok etkilenecektir.^{62 63 64}

2.3. KİŞİLİK

2.3.1. Kişiliğin Tanımı

Kişilik; bireyin zihinsel, fiziksel, sosyal ve ahlaki bütün özelliklerinin etkin bir şekilde kişide bütünleşmesidir.⁶⁵

2.3.2. Kişiliği Etkileyen Faktörler

Kişilik, birden fazla olgunun özel bir bütünleşmesi ile oluşan oldukça kapsamlı bir kavramdır. Bu nedenle kişiliği etkileyen çok sayıda değişken bulunmaktadır. Kişiliği etkileyen temel faktörler arasında genellikle bireyin biyolojik - fizyolojik özellikleri,

⁶² Yılmaz, a.g.e., s.80-82.

⁶³ Polat, a.g.e., s.75-76.

⁶⁴ Şendil, a.g.e., s.55-56.

⁶⁵ Kulaksızoğlu, a.g.e., s.167.

grup üyeliği, bulunduğu sosyal statüsü gibi kavramlar sayılmakla birlikte bunların dışında da çok sayıda farklı faktörden söz edilmektedir.⁶⁶ Ancak kişiliği etkileyen faktörleri genel olarak beş ana başlıkta toplamak mümkündür. Bunlar; genetik ve bedensel yapı faktörleri, kültürel faktörler, sosyal sınıf faktörü, aile faktörü ve diğer faktörlerdir.⁶⁷

2.3.2.1. Genetik ve Bedensel Yapı Faktörleri

Kişiliğin sistematik yapısını oluşturan temel özellikler kalıtsal olarak belirlenmektedir. Ancak aynı biyolojik yapıya sahip bireyler farklı çevre koşullarında yetiştirildiğinde, farklı kişilik yapıları ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla kişilik üzerinde sosyal çevrenin etkisi kalıtıma oranla daha fazladır.⁶⁸

2.3.2.2. Kültürel Faktörler

Kişilik, toplumsal yaşamdaki sürekli etkileşim sonucu birçok kültürel özelliği ve değeri benimseme yoluyla şekillenir.⁶⁹

2.3.2.3. Sosyal Sınıf Faktörü

Bireylerin ait olduğu sosyal sınıf, bireylerin yaşama biçimini, düşüncelerini, eğilimlerini, tüketim kalıplarını ve çeşitli kişisel özelliklerini etkiler.⁷⁰

2.3.2.4. Aile Faktörü

Bireyin ilk sosyalleştiği yer olan aile, kişiliğin oluşması ve gelişmesinde en büyük öneme sahip olan faktördür. Bireyler kişiliklerini oluşturan değerlerin, tutumların ve davranışların çoğunu ailelerinden örnek alarak öğrenirler.⁷⁰

2.3.2.5. Diğer Faktörler

Kişiliği etkileyen diğer faktörler; kitle iletişim araçları, sosyal çevredeki yetişkinler grubu ve doğum sırası olarak gösterilebilir.⁷⁰

2.4. SOSYAL UYUM VE BECERİ

2.4.1. Sosyal Uyum ve Becerin Tanımlanması

Araştırmacılar, sosyal beceri kavramını farklı biçimlerde ifade etmişlerdir. Sosyal beceri kavramını, "Kişilerin sosyal olarak yeterli düzeyde davranmasını sağlayan yapısal süreç" olarak ifade etmişlerdir.⁷⁰ Yani sosyal beceriler, düşük ya da yüksek orana sahip bir yetenektir. Buna karşılık olarak sosyal beceriyi yeteneklerden ziyade bireysel davranış olarak incelemiş ve kişilerin karşılıklı olarak iletişimlerinin

⁶⁶ M. Şerif Şimşek, Adnan Çelik ve Tahir Akgemci, Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış, Adım Matbaacılık ve Ofset, 2003, s.73.

⁶⁷ Salih Güney, Davranış Bilimleri, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2000, s.230.

⁶⁸ Esmahan Ağaoğlu, Eğitim Psikolojisi, T.C Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir 2019, s.89-94.

⁶⁹ Ağaoğlu, a.g.e., s.82-88.

⁷⁰ Yüksel, a.g.e., s.1-5.

etkin bir şekilde oluşması için gerekli davranış biçimleri olarak ifade etmiştir.⁷¹ Sosyal beceri kavramı, bireylerin çevreleri tarafından pekiştirilmek ya da var olan pekiştirmelerin sürekli olması için kişilerin ilişkilerinde yararlandıkları öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlanabilir. Sosyal beceri kavramı, sosyal davranışlar şeklinde ifade edilmiştir. Yani temelinde öğrenme söz konusudur.⁷²

Sosyal becerinin tanımlayıcı özellikleri şunlardır:

- 1- Öğretilmiş davranışlardır.
- 2- Kendine özgü ve birbirlerinden farklı sözlü ve sözsüz davranışları kapsamaktadır.
- 3- Davranışa uygun ve etkili biçimde başlamasını ve tepki verilmesini gerektirir.
- 4- Diğerlerine göre daha üst seviyede sosyal pekiştireç alınmasını sağlamaktadır.
- 5- Yapısı gereği kişiler arasında uygun bir zamanda ve kendine özgü davranışların karşılıklılığı için gereklidir.
- 6- Cinsiyet, yaş, statü gibi çevresel unsurlardan etkilenmiştir.⁷³

Sosyal beceri kavramını “bireylerin kontrolünde olan ve öğrenmenin sonucunda kazanılan bireyin sosyal beceri gelişimine uygun olarak amaca yönelik ve karşılıklı etkileşimde bulunan sosyal davranışlar” olarak ifade etmişlerdir. Sosyal becerilerin rastgele davranışlardan oluşmayıp amaca yönelik olarak kişinin bir hedefe ulaşmak için isteyerek gösterdiği davranışları içerdiği belirtilmektedir. Sosyal beceriler belirli bir hedefe ulaşmak için sergilenen senkronize (eş zamanlı) davranışları kapsamaktadır. Senkronize; kişinin birçok davranışı aynı zamanda uygulamasını içermektedir. Duruma uygun olması, sosyal becerinin bir diğer özelliğidir. Bu anlamda sosyal beceriler, kendine özgü sosyal alanlarda belirli kişilerin ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen davranışları sergilemeye uyumlu olarak açıklanabilir. Sosyal beceri kavramının öğrenilmiş olmasını kabul etmek araştırmacılara büyük fayda sağlayacaktır. Sosyal olarak kültürel açıdan zengin ailelerde büyüyen çocukların uygun sosyal davranışlar gösterdiği, dışlanmış ailelerde büyüyen kişilerin çocuklarında istenilmeyen sosyal davranışların daha çok geliştiğine dikkat çekmektedir.⁷⁴ Sosyal becerilerin pekiştirme yolu ile oluşturulup geliştirilebilmesi en önemli özelliklerinden birisidir.

⁷¹ Neslihan Şehirli, Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenlere göre İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, 2007, s.5-10. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁷² Hülya Gülay, Korunmaya Muhtaç Çocuklarla Ailesi ile Yaşayan 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara, 2004, s.20-25. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁷³ Gülay, a.g.e., s.30-38.

⁷⁴ Serdal Seven, Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri ile Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, 2006, s.20-21. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

Genel olarak çocuklar anne-babaları tarafından onaylanan davranışları öğrenecekler ve anne-babaların olumsuz tepki gösterdiği davranışları yapmaktan vazgeçeceklerdir. Burada önemli olan nokta geri dönüştür. Bir kişinin sorunlu davranışı ile ilgili geri dönüş almaması sorunlu olan davranışını başka bir zamanda tekrarlama olasılığını yükseltir. Sosyal becerilerin kişilerin bilişsel kontrolü altında bulunması sosyal öğrenme kuramının önemli bir yapısıdır. Sosyal açıdan uyumlu olmayan bir kişi, sosyal becerilerin temel unsurlarını öğrenmemekten daha çok bu unsurların sosyal etkileşimde kullanılmasını denetlemek için gerekli olan uygun düşünsel süreçleri geliştirememesi söz konusudur.⁷⁵ Sosyal beceri kavramını başka insanlar ile uygun bir şekilde ve etkili ilişkilerde bulunma kabiliyetlerini kapsadığını, sosyal becerilere sahip olan insanların kendilerini etkin bir şekilde ifade edebildiğini, başkalarını anlayabildiğini, başka insanlar tarafından kabul gören davranışlar sergilediğini belirtmiştir.

Sosyal becerilerin oluşmasında 6 etmen olduğu belirtilmektedir.

1- Duyuşsal Anlatımcılık: Kişilerin sözsüz iletişimlerini, duyuşsal mesajları iletme becerilerini anlatmaktadır. Duyuşsal anlatımcı bireyler, sevinçli ve diri bir yapıya sahip olup bu yapıları sayesinde başka insanları etkileyebilirler.

2- Duyuşsal Duyarlık: Diğer insanların sözsüz iletişimlerini anlaması ve yorumlaması olarak açıklanmaktadır. Duyuşsal duyarlılığa sahip kişiler, diğer kişilerin duyuşsal imalarını tam ve doğru bir şekilde yorumlarlar.

3- Duyuşsal Kontrol: Kişilerin duyuşsal ve sözsüz tepkilerini düzenleyip kontrol becerilerini kapsamaktadır. Yani duyguları yetenekle birleştirerek bu duyguları gizleme becerilerini içerir. Örnek olarak, uygun olan bir ortamda yapılan şakaya gülünmesi ya da neşeli yüz ifadesi kullanarak üzüntüyü gizlemek gibi. Duyuşsal kontrol yapısına sahip kişiler duygularını göstermek yerine kontrol etmeye meyillidirler.

4- Sosyal Anlatımcılık: Sözel olan anlatımı ve bireyler arasındaki sosyal olarak kurulan iletişimi ve iletişime geçme kabiliyetlerini belirtmektedir. Yani sosyal yakınlaşmadaki kabiliyetleri sergilemektedir. Sosyal anlatım becerisine sahip olan insanlar, sıcakkanlı veya herhangi bir konu hakkında girişken olma becerilerine sahiptirler.

5- Sosyal Duyarlılık: Diğer insanların sözel iletişimlerini almak, anlamak ve yorumlamak gibi kabiliyetleri kapsamaktadır. Yani kişilerin sosyal açıdan uygun davranışları yönlendirip ilkeleri anlama ve bireysel duyarlılığı aktarmaktadır. Bu yapıya sahip olan kişiler, sosyal açıdan davranışları sergilemek ve ilkelere özen gösterirler.

⁷⁵ Gülay, a.g.e., s.1-4.

rerek uygun ortam açısından davranma eğilimindedirler. Sosyal duyarlılık, bireysel bilinci yansıtabilir.

6- Sosyal Kontrol: Sosyal açıdan rol oynamak ve kişinin kendini gösterme kabiliyetlerini açıklamaktadır. Bu becerileri gelişen insanlar, herhangi bir durumda sosyal ortama uyumlu bir şekilde davranan, kendine güvenen ve sosyal durumlara kolayca adapte olan kişilerdir.⁷⁶

Sosyal yeterlik ile sosyal beceri kavramlarını birbirlerinden ayırt etmenin zor olduğu görülmektedir. Sosyal beceri kavramı; kişilere çevrelerindeki bireylerle etkin bir biçimde iletişimlerini sağlayan davranış örüntülerini, sosyal yeterlik kavramı da sosyal açıdan ilişkilerin kalitesi konusunda kişinin çevresinde olan bireylere bağlı olarak algılanışını kapsamaktadır.⁷⁷

Sosyal becerisi olan bireyler sosyal açıdan da yeterlidir. Sosyal yeterlik kavramının sosyal uyumu (aile bütünlüğü ve akrana olan saygı gibi hedeflerin giderilmesi) sosyal olarak performansı (davranış içerisindeki duruma uygun ve sosyal olarak onaylanan ölçütleri karşılamak) ve sosyal becerileri (sosyal açıdan yeteri kadar performansın sergilenmesini sağlayan duygusal açıdan düzenleme, sosyo-bilişsel kabiliyetler gibi kendine özgü kabiliyetler) kapsamaktadır.⁷⁸

Sosyal beceri kavramı, sosyal yeterlik kavramının bir alt ölçütüdür. Sosyal beceri ile sosyal yeterlik kavramlarının aynı kavramlar olmadığı ifade edilmektedir. Sosyal yeterlik kavramı, çocuğun çevresinde yaşayan bireylerin kişisel fikirlerini kapsamakta ve çocuğun sosyal fonksiyonluğu hakkında geniş bir yorumlama aktarmaktadır. Sosyal beceri kavramı da özgü bir halde gösterilen davranış şeklidir. Yani sosyal olarak yeterli olan kişilerin sosyal becerileri gelişmiştir.⁷⁹

Sosyal beceriyi başarıyla yerine getirebilmek için sahip olunması gerekli olan özgü davranışları, sosyal yeterlik ise daha kapsamlı davranışları içermektedir.⁸⁰

Sosyal yeterlik kavramının sosyal becerilerin bir dalı olduğu düşünülmüş ve sosyal yeterlik kavramının sosyal beceri kavramıyla beraber başka uyum sağlayan davranışları (bağımsız işlevselliği, fiziksel gelişimi, kendini yönlendirmek, kişisel sorumluluğu ve işlevsel olan akademik yetenekler) da kapsamaktadır. Sosyal yeterlik kavramı, başkalarıyla olumlu olan sosyal ilişkileri ve sosyal bilişi kapsamaktadır.⁸¹ Yılmaz (2009) tarafından sosyal davranışların ifade edilmesinde üç boyutun olduğu-

⁷⁶ Yüksel, a.g.e., s.6-8.

⁷⁷ Deniz İlkiz Altınoğlu Dikmer, Sosyal Beceri Eğitiminin Sosyal İçedönük Ergenlerin İçedönüklük Düzeylerine Etkisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, Ankara, 1997, s.48. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁷⁸ Seven, a.g.e., s.1-5.

⁷⁹ Gülay, a.g.e., s.5-12.

⁸⁰ Yüksel, a.g.e., s.10-14.

⁸¹ Şehirli, a.g.e., s.5-8.

nu açıklamıştır: Akran kabulü, davranışsal temelli tanımlama ve sosyal geçerliği dik-kate alan olarak ifade etme.⁸²

Akran kabulünü temel alan açıklamalarda, arkadaşları tarafından kabul görü-len ve popüler olan çocukların sosyal olarak yetkin olduğu kabul görülmektedir. Dav-ranişsal temelli açıklamada sosyal beceriler, duruma özgül ele alınarak içinde olan durumda pekiştireci en fazla olan ve cezayı en aza indiren davranış sosyal olarak daha uygun davranış olarak incelenmiştir.⁸³

Sosyal geçerlik kavramını temel alan açıklamalar çocuğun belirli alanlarda önemli sosyal hedeflerini karşılayan spesifik davranışları sosyal beceri olarak açıkla-mıştır. Önem taşıyan sosyal hedefler; başkaları tarafından onaylanmayı, okul ve psi-kososyal uyumu barındırabilir.⁸⁴

2.4.2. Yaşlara Göre Sosyal Becerilerin Gelişimi

Aile ortamı çocuğun sosyalleşmesinde ilk süreçtir. Çocuğun sosyalleşme sü-recinin temelinde ailede yaşayan kişiler ve bu kişilerle iletişim kurma süreci vardır. Bebeğin sosyal olarak ilk tepkisi, kendisine bakan bireyin yüzüne dikkatli bir şekilde bakarak gülümsemesidir. Çocuğun ilk ayda sakinleşmesi, ağlayınca susması için kucağa alınıp, dokunulup veya ihtiyaçlarının karşılanması gereklidir. Çocuk ikinci ayında oda içerisinde dolaşan bireyleri izleyerek, tanıdık olan yüzlere gülümseyip, tanıdık olmayan yüzlere tepki vermez. Yani ikinci ayda bebeğin çevresindeki kişileri sevindiren durum bebeğin tanıdık olan yüzlere ve onunla ilgilenen kişilere gülüm-seyip konuşma ve dokunmaya karşılık olarak gülme ya da ses çıkartma tepkileri gös-termesidir. Çocuk üçüncü ayında annesinin sesini diğer insanların seslerinden ayırt ederek çocuğun ağlaması esnasında bir birey odaya girdiği zaman ağlamayı keserek sesleri dinleyip gözleriyle sesin geldiği yönü arayıp gülümseyen yüze karşı gülüm-seyerek karşılık verir. Bu ayda bebeğin sosyal olarak ilk idrakı insan yüzünü tanı-masıyla başlar. Bu durum çocuğun çevresi ile etkileşimde bulunması açısından an-lamlıdır. Üçüncü ayla beraber sosyal davranış görülür. Bebek, diğer insanlarla birlikte mutlu olurken tek başına olduğu zaman mutsuz ve huzursuz olur. Yeni doğmuş bebeklerin hem anneye yakın olması, ona sarılması ve anneyi sürekli gözlemlemesi anneye bağlılıkla açıklanabilir. Hem de anne ile uyumlu bir değer taşımaktadır. Al-tıncı ayında bebek anneye bağlanarak anneye beraber olmak isteyip tanımadığı yüzlere karşı korku tepkisi geliştirebilir. Tesadüfi bir oyunu devam ettirmeye istek-

⁸² Gökçe Yılmaz, Cinsel İstismara Uğramış ve Uğramamış 6-12 Yaş Grubundaki Çocukların Aile Resmi Çizimleri, Davranış Sorunları ve Ailelerin İşlevsel Özelliklerinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sağ-lık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, 2009, s.54. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁸³ Şehirli, a.g.e., s.5-8.

⁸⁴ Gülay, a.g.e., s.5-12.

lidir. Çocuk yedinci ayında çevresinde tanıdık olan yüzleri tanıdık olmayan yüzlerden ayırt edebilir. Çocuk aynanın karşısına geçtiğinde aynada kendisini gördüğü zaman güler, aynadaki görüntüsüyle konuşma hareketleri yaparak elleriyle aynaya vurarak kendi görüntüsünü yakalamaya çalışır. Başlarda tanıdık olmayan yüzlere karşı utangaç olurlar. Biberonlarını kendileri tutarak kendilerini beslerler. Bebek sekizinci ayda “ben” ve “başkası” kavramlarının ayrımını yapar. Saklambaç oyunu gibi saklanıp yüzünü birden açar ve karşıdaki bireyin de aynı davranışı göstermesinden hoşnut olurlar. Akranlarına nesne gözü ile bakarak ilişkilerinde gerginlik görülür. Akranlarını itekleyerek hoşlarına giden oyuncakçı ellerinde görünce çekip alırlar.⁸⁵

Çocukların 9.ay ve 13.aylarında sosyal davranışları, başkalarının seslerini ve davranışlarını taklit ederek oyuncaklarla oynama olarak söylenebilir. Oyuncaklarının diğer kişiler tarafından alınması durumunda, sinirlenme ve ağlama gibi davranışlar göstermesi sosyal tepkiler arasında sayılabilir. Olumlu sosyal davranışlardan olan paylaşma, 18 aylık bebeklerde görülebilir. Bebeklerdeki ilk paylaşma davranışının kaynağı bilinmemektedir. Büyük çocuklar paylaşma, yardımseverlik gibi davranışları ebeveynlerini taklit ederek öğrenebilirler. Olumlu olan sosyal davranışların çoğunluğu aile içinde öğrenilir ve çocuğun ailedeki kişileri model almasına dayanır. Sosyal öğrenme ve model alma, olumlu sosyal davranışların gelişmesinde önemlidir. Çocuklar model alma konusunda her zaman bir yetişkini model almayabilir, bir çocuğu da model alabilir. Ama yetişkinlerin davranışları, çocukların paylaşma ve yardım etmelerini çok fazla etkiler. Yetişkinler, çocukların olumlu olan sosyal davranışlarını gülümseyerek hoşlandıklarını belli edip onaylarlar. Böyle yapmaları ebeveynlerin ve hayatlarında olan diğer önemli bireylerin onayını almaları sonucunda olumlu olan sosyal davranışların çocuklarda gösterme çabasını artırır. İki yaşındaki çocukların çevre ile olan bağları genel olarak annesi ve ailedeki yakın kişiler ile gerçekleşmektedir. İkinci yılın son yarısıyla beraber sosyal ilişkinin aracı olarak nesnelere görülür. Bunların sonucunda taklit, utanma, fiziksel ve sosyal bağımlılık, otoritenin kabulü, rekabet, ilgi çekme arzusu, sosyal işbirliği, karşı koyma gibi sosyal tepkiler gelişir. Çocuk edilgen-den etkiye dönüşerek ailede olan faaliyetlere katılıp sosyal ilişki kurar. Aileden olmayan kişilerle ilişki kurup kendi yaş gruplarıyla beraber olmaktan zevk duyarlar. İki yaşla beraber çocuklar, kendilerinden bağımlı bir birey yerine, bağımsız bir birey olmalarının beklendiğini öğrenirler. Çocuklar ilk üç yılında bire bir ilişki ihtiyacında olup

⁸⁵ Yüksel, a.g.e., s.15-28.

anneleri ile temaslarının yoğun olması gereklidir. Çocukların bu dönemde ilgi ihtiyacı giderilirse temel güven duyguları sağlıklı bir şekilde gelişebilir.⁸⁶

Çocuk, üç yaşından beri tam bir sosyalleşme dönemine girer. Sosyal bir kurum olan anaokuluna gitmek çocuğun bu dönemde sosyal olan ihtiyaçlarının giderilmesi için önem taşımaktadır. Bu kurumlarda çocuklar kendi yaş gruplarıyla veya başka çocuklarla bir arada olup oyun oynama ve deneyim kazanma gibi ihtiyaçları giderilebilmektedir. Buna karşın çocuk üç yaşını doldurmuş olmasına rağmen çocuklarla birlikte zaman geçirmesine fırsat tanınmıyorsa, halen sadece yetişkinlerle birlikte oluyorsa bu çocuğun akranlarıyla sağlıklı ilişkiler kurmasını ve sosyalleşmesini geciktirebilir. Çünkü çocuklar paylaşma, bekleme, dinleme, kurala uyma ve bir gruba ait olma gibi durumları en etkili olarak çocuklarla yaşayıp deneyimledikleriyle öğrenir. Üç yaşındaki çocuklar, akranlarıyla ilişki kurmada zorlanmazlar ama ilişkiyi sürdürme konusunda başarısızdırlar. Bu yüzden yetişkinlerin müdahale etmelerine bazen ihtiyaç duyabilirler. Üç yaşındaki çocukların akran ilişkileri vermekten çok almaya dayanır. Bu durum birbirleri ile problem yaşamalarına neden olur.⁸⁷

Okul öncesi dönemdeki çocukların duygusal yeterliliğinin sosyal uyumuna katkısı ile ilgili yapılan çalışmalarda üç-dört yaşlarındaki çocukların duygusal yeterliliğinin, uzun zamanda sosyal yeterliliğe katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Dört yaşındaki çocukların kişilik ve bedenlerinde gelişmeler olur. Bu gelişmelerle birlikte çocuğun çevresi genişleyerek çocuk girişimcilik ve atılganlık gösterir. Çocuklar davranışlarını daha kolay kontrol ederek meraklı, sakin ve daha uyumludurlar. Çocuklar yetişkinleri gözlemleyerek davranışlarını taklit ederler. Arkadaş tercihleri iki yaşından önce başlayarak dört-beş yaşlarında güçlü bağlılıklara dönüşür. Bağlılıkların süresi genel olarak kısadır. Çocukların akranları tarafından kabul veya reddedilmelerinde önemli olan faktörler cinsiyet, liderlik, rekabet ve dayanışma davranışlarıdır. Beş yaşındaki çocuklar, çevresi ile dostça bir yaklaşım içerisindedir. Yeterli ve dengeli olmaları en belirgin olan özellikleri arasındadır. Yeteneklerinden en iyi şekilde yararlanmak isterler. Çevresindeki kültüre başarılı bir şekilde uyum gösterirler. Yani bu özellikleriyle beş yaşındaki çocuklar, üst seviyede toplumsallaşmış bir kişi görünümündedirler. Beş yaşındaki çocukların en önemli özelliklerinden biri toplumun beklenti ve isteklerine uygun bir şekilde hareket etmektir. Beş yaşındaki çocuklar, toplumda yer alan bazı nezaket kurallarını öğrenmişlerdir. Kurallı olan grup oyunlarına yönelerek oyunlar oluşturup kurallar koyabilirler. Akranlarına espri yapmaktan

⁸⁶ Ayşegül Yolga Tahiroğlu, Kayhan Bahali ve Diğerleri, Ailedeki Disiplin Yöntemleri, Demografik Özellikler ve Çocuklardaki Davranış Sorunları Arasındaki İlişki, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 2009, 16(2), 67-82, s.71.

⁸⁷ Gülay, a.g.e., s.22-34.

zevk alır ve onların duygularını paylaşmaya başlarlar. Grupla oynanan oyunlarda gösterdikleri performanslara göre liderlik rolü üstlenebilirler. Çocuk diğer insanlar gibi düşünmeye (diğer insanların haklarına saygı göstermeye, olayları değerlendirirken üçüncü kişinin gözünden bakmaya) başlar. Diğer insanların duygularını paylaşmaya (diğer insanlarla ilgilenmeye, onların sevinç ve üzüntülerini anlamaya, paylaşmaya) başlarlar. Kendi kendisini eleştirdiği bir takım davranışlar gözlemlenebilir. Aktif olarak grup oyunlarında yer alabilirler.⁸⁸ Aileden kolay ayrılır, yardım almadan giyinebilir, arkadaşlar edinebilir, aile dışında toplum içine girer, kendi başına kişisel ihtiyaçlarını giderebilir (kendi başına giyinme, yıkanma, yemek yeme vb.), hobiler, oyunlar ve kurallar geliştirir. Daha fazla arkadaşlarla iletişim kurarak bireysel oyundan ziyade grup oyunlarını tercih ederler. Sosyal bilincinde artış gözlenir. Bu yaşlardaki çocuklarda diğerleriyle iyi ilişkiler kurmak, paylaşmak, işbirliği içerisinde olma, dostluk, sempatik gibi davranışlarla birlikte kavga, rekabet gibi davranışlarda gözlenebilir.⁸⁹

2.4.3. Beş - Altı Yaş Çocuklarda Sosyal Beceriler ve Sosyal Yeterlilik

5-6 yaş dönemi; çocuğun etrafını gözlemleyip anlamaya çalıştığı çevre ile bağ kurmaya hevesli olduğu, içinde yaşadığı toplumun değer ve kültürel yapılarıyla toplumun alışkanlıklarını yapmaya başladığı bir evredir. Bu süreçte kazanılan sosyal beceri ve tutumları çocuğun ilerleyen yaşlardaki davranış ve biçimlerini şekillendirir.⁹⁰

Çocukların sosyal becerilerini sınıflandırırken beş boyutlu bir taksonomiden yararlanılmaktadır.

İlk Boyut: Arkadaş ilişkileri olarak adlandırılmaktadır ve arkadaşlarıyla gurur duyma, arkadaşlarının hakları için mücadele etme, arkadaşlarına yardım etme isteği, arkadaşlarının düşüncelerine saygılı olma, onlarla beraber oyun oynama gibi sosyal becerileri içerir.

İkinci Boyut: Öfkeyi kontrol etme aşaması bu evrededir. Kuralları doğru uygulama, eleştiriye açık olma ve anlaşma gibi becerileri içerir.

Üçüncü Boyut: Akademik becerileri olarak adlandırılmaktadır. Çocuğun verilen görevleri yerine getirebilmesi, ödevlerini kendisinin yapabilmesi, öğretmenin isteklerini dinleme ve anlayabilme gibi sosyal becerileri kazanıp uygulamasıdır.

Dördüncü Boyut: Uyma becerilerini içerir. Bu boyutta zamanı verimli bir şekilde kullanmayı ve sosyal kurallara uyma becerilerini kazanır.

⁸⁸ Seven, a.g.e., s.22-34.

⁸⁹ Şehirli, a.g.e., s.11-17.

⁹⁰ Necla Tabak, İlköğretim 1.Kademede Davranış Sorunları Olan Çocukların Anne Baba Tutumları, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara, 2007, s.40. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

Beşinci Boyut: Atılganlık dönemi; başkalarıyla çabuk ilişki kurma, arkadaş olma, takdir edilmeyi öğrendiği dönemdir.⁹¹

Sosyal beceriler, altı aşamada ele alınmaktadır. İlk aşamada; İlişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri grubunda dinleme, konuşmayı başlatma ve sürdürme, soru sorma, teşekkür etme, kendini ve başkalarını tanıtmaya, iltifat etme, yardım isteme, bir gruba katılma, yönerge verme ve yönergelere uyma, özür dileme ve ikna etme yer almaktadır. Grupla beraber becerileri uygulamayı, iş faaliyetleri yapıp sorumluluk alıp yerine getirmeyi, karşısındakinin düşüncelerini anlayıp ifade etme, karşısındaki kişinin kızgınlığını sakinleştirme becerisine sahip olmayı, iyi duygu ve kaygılarıyla mücadele edip kontrol altına alma, saldırgan davranışlara karşı temkinli olma, paylaşımcı, başkasına yardımcı olma, tartışmalardan ve haklarının korunması ve alaycı tavırlardan uzak olma, stres ve ani durumlarda sakinleşip başa çıkma, grup baskısından kurtulma, utanılan durumda mücadele etme, yalnızlık korkusundan kurtulma olarak sınıflandırılmaktadır. Problem çözme ve plan yapma becerisi ile ne yapacağını kararlaştırma, problemin nedenini bulma, hedef oluşturma, bilgi toplama, karar verme ve bir işe odaklanma olarak açıklanmaktadır.⁹²

2.4.4. Çocuklarda Sosyal Uyum ve Becerileri Belirleyen Etmenler

Okul öncesi çocukların sosyal becerilerini ailedeki çocuk sayısı, cinsiyet, sosyoekonomik durum, engellilik durumu, ebeveynin çalışma durumu ve öğrenim durumları etkilemektedir. Cinsiyet etkeninin çocukların sosyal gelişimleri üzerine etkisi açısından çok sayıda çalışmalar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Savi tarafından yapılan çalışma sonucunda okul öncesi dönemdeki çocuklar için yapılan çalışmalarda kızların sosyal becerileri erkeklerden daha çok gösterdiği, buna karşılık erkeklerin kızlardan daha fazla problemlilik davranış gösterdiğini bulmuştur.⁹³ Sarıtaş tarafından yapılan çalışmada kız öğrencilerin atılganlık derecelerinin erkeklerden daha fazla olduğu bulunmuştur.⁹⁴ Uz'a göre kız çocuklarının atılgan olmasından yana iş birliğinde de daha yüksek olduğunu ve etkili sosyal davranış oranının kız çocuklarında erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.⁹⁵ Canel'e göre evde anne-babadan başka büyükanne, büyükbaba gibi bir yetişkinlerin olmasında çocuğun sosyal ge-

⁹¹ Sinem Şimşek, Ergenlerde Davranış Problemlerinin Anne-Babadan ve Öğretmenlerden Algılanan Duygusal İstismar Açısından İncelenmesi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana, 2010, s.64. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁹² Seven, a.g.e., s.22-30.

⁹³ Firdevs Savi, 12-15 yaş arası ilköğretim öğrencilerinin davranış sorunları ile aile işlevleri ve anne- baba kişilik özellikleri arasındaki ilişki, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İzmir, 2008, s.130. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁹⁴ Mücella Sarıtaş, İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinde gözlenen zorba davranışların aile sorunlarına göre incelenmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Trabzon, 2006, s.50. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁹⁵ Uz, a.g.e., s.64.

lişimini olumsuz yönde etkilediğini açıklamıştır.⁹⁶ Atılğan'a göre düşük sosyoekonomik durumun sosyal becerileri olumsuz etkilediğini belirtmiştir.⁹⁷ Yüksel'e göre alt sosyoekonomik durumdan gelen çocukların daha az sözel iletişim ve problem çözümede daha agresif davrandıklarını bildirmiştir. Bu durumun nedeninin düşük sosyoekonomik durumda olan ailelerin çocuklarının sosyal becerilerini geliştirecek fırsatlardan mahrum olmaları ve sosyal etkileşimde bulunabilecekleri yerlerin sınırlı olması olabilir.⁹⁸

Taştan'a göre kardeş sayısının yükselmesinin çocuğun sosyal beceri düzeyinin yükselmesine zemin hazırladığı ve çocuğun kardeşleri arasındaki bağlantıları sonucunda sosyal becerilerinin gelişmesinin ne olacağını kardeşler arasındaki cinsiyet, yaş farkının ve kardeş sayısının etki yapacağını ifade etmektedir.⁹⁹

Pek çok çalışmada ebeveynin çalışma durumunun çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkisini göstermektedir. Proetea'ya göre yarım gün çalışan veya işsiz annelerin, sürekli çalışmakta olan annelere göre çocuklarının sosyal beceri gelişiminin üzerinde daha çok durduğu görülmektedir.¹⁰⁰ Poyraz'a göre annenin sürekli bir işte çalışmasının çocukların sosyal becerilerinin gelişmesinde olumsuz yönde etkili olduğunu açıklamıştır.¹⁰¹ Buna karşın Öğretir tarafından yapılan çalışmada annenin çalışma durumunun okul öncesi çocukların sosyal uyumunu etkilemediğini söylemiştir.¹⁰² Doğan'a göre babanın çalışma yaşamının çocuğun sosyal gelişimiyle yakın ilişkili olduğu belirtilmektedir.¹⁰³ Çelik'e göre ebeveynin öğrenim durumlarına göre çocuklarının sosyal becerilerinin geliştiğini gözlemlemiştir. Yani eğitim düzeyi arttıkça çocukların sosyal becerileri de artarak davranışsal olarak sorunlar yaşanmasının azaldığı görülmektedir.¹⁰⁴ Kahraman'a göre çocuğun engelli olması sosyal becerilerini etkilemekte ve kaynaştırma eğitimi alan çocukların sosyal becerileri ve akademik başarıları arkadaşlarına göre daha az olup, problemlili davranışlarının ise arkadaşlarına göre daha fazla olduğu saptanmıştır.¹⁰⁵ Taştan'a göre işitme engelli olan çocuklar ile işitme engelli olmayan çocuklar aldıkları kaynaştırma eğitimi ve özel eğitimlere göre sosyal becerileri arasında farklılıklar olduğu ve işitme engeli olan çocukların işitme engeli olmayan çocuklara göre içselleştirilmiş problemleri daha çok yaşadığı saptanmıştır.¹⁰⁶

⁹⁶ Canel, a.g.e., s.216.

⁹⁷ Atılğan, a.g.e., s.60.

⁹⁸ Yüksel, a.g.e., s.70.

⁹⁹ Taştan, a.g.e., s.54-88.

¹⁰⁰ Profeta, a.g.e., s.74.

¹⁰¹ Poyraz Tüy, a.g.e., s.93.

¹⁰² Öğretir, a.g.e., s.240.

¹⁰³ Doğan, a.g.e., s.69.

¹⁰⁴ Çelik, a.g.e., s.139.

¹⁰⁵ Kahraman, a.g.e., s.99.

¹⁰⁶ Taştan, a.g.e., s.54-88.

Okul öncesi dönemde sosyal belirtileri etkileyen 3 temel unsur vardır. Bunlar;

1) Anne-Baba-Çocuk Arasındaki İlişki Bağı: Çocuktaki sosyal becerilerin gelişmesinde en önemli faktör ailedir. Çocukların güvenli bir ortamda yetişip başka insanlarla güven ilişkisi geliştirmesi için anne-baba ve kardeşleri arasında olan ilişkinin sıcak ve sevgiye dayalı olması gerekmektedir. Çocuklar ailelerini gözlemleyerek aile dışında yaşayan başka insanlarla nasıl iletişim kuracaklarını aile içindeki ebeveynlerin davranışlarını model alarak öğrenirler.

2) Arkadaşlarıyla Olan İlişkiler: Arkadaşlarıyla etkileşim kuran çocukların sosyal becerileri kazandıkları görülmüştür. Çocukların arkadaş ilişkilerinde sosyal becerilerinin gelişmesinde kendilik duyguları önemli faktördür. Çocukların ilerleyen zamanlarda daha uyumlu olmaları arkadaşları tarafından sevmelerine bağlıdır.

3) İletişim Becerileri: Oyun, çocukların sosyal becerilerinin gelişmesi için önemlidir. Sosyal etkileşimin temeli iletişimdir. Arkadaş oyunlarına katılmada sosyal beceriler çocuklar için başarı elde etmek konusunda önemlidir. Oyun, sosyal becerinin ve dilin gelişmesi için önemlidir. Bu sosyal beceriler; düzenli bir dil kullanmak için tartışılan konunun devamını getirmek, bozulan iletişimi düzeltmeyi kapsamaktadır. Dil ve sosyal beceriler, arkadaş etrafında kabullenilme, arkadaşlarına cevap verebilme, arkadaşları tarafından oyunlara dahil edilme gibi becerileri kapsamaktadır.¹⁰⁷

2.4.5. Evlilik Çatışmasının Çocuğun Uyumu Üzerindeki Etkisi

Çocukların uyum problemlerinin sebepleri ebeveynler arası çatışmalar olabilir. Çocukların eşler arasında yaşanan çatışmalardan en çok etkilenenler olduğu bildirilmektedir. Ebeveynlerin evlilik çatışması yaşamaması sonucunda çocuklar psikolojik, fiziksel ve sosyal açıdan olumsuz etkilenmekte ve bunun sonucunda depresyon, benlik duygusunun azalması, içine kapanma problemleriyle, dışa doğru saldırgan davranmalarına neden olmuştur. Evlilik çatışmasının gelir düzeyi, eğitim düzeyi gibi faktörlerden etkilenmekte olup ebeveynler arasında çatışma yaşanması sonucu çocuklarda psikolojik travma yaşanmasına neden olmakta ve bu kısır döngü ile evlilik çatışmasını arttırmaktadır. Çocukların aile içerisinde maruz kaldığı çatışmalar ilerleyen yaşamında diğer insanlara oranla saldırgan ve şiddet eğiliminin daha fazla olduğu saptanmıştır. Aile içerisinde yaşanan çatışmalar, anne-baba-çocuk ilişkisini etkiler. Yani anne-babalar, çocuklarıyla iletişim kurarken onları eleştirir veya tepkilerini aşırı bir şekilde gösterirler. Ailede yaşanan çatışmada, çocuğun kişisel bakımı ve eğitimiyle ilgili konularda anne-babaların ilgisiz bıraktıkları görülmektedir. Evlilik çatışmasına maruz kalan çocukların ebeveynleri, tutarsız

¹⁰⁷ Yüksel, a.g.e., s.34-59.

ve disiplinsiz bir tutum sergileyerek çocukların sosyal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Çocuk bir davranış konusunda ebeveynlerinin farklı tepkilerini gördüğünde o davranış hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar veremeyerek sosyal yönden kendini geliştiremez.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Gülay, a.g.e., s.75-100.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİ VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışma, İstanbul iline bağlı Esenyurt ve Avcılar ilçesinde bulunan özel ve devlet okullarının anaokul kısmında okuyan 5-6 yaş aralığındaki çocuklar ile velilere yönelik gönüllülük esasına bağlı olarak uygulanan ve ebeveynlerin evlilik çatışması ve kişilik özelliklerinin çocuklardaki sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisinin incelenmesini araştırmak amacıyla uygulanan ankete dayalı ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMAYA DAHİL OLMA KOŞULLARI

- Çocuğunun 5-6 yaş aralığında olması
- Gönüllü onam vermesi

3.3. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evreni İstanbul ilinde bulunan İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı özel ve devlet anaokulundaki öğrenciler ve ebeveynleri oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın örnelemi ise İstanbul İline bağlı Esenyurt ve Avcılar ilçesinde bulunan devlet ve özel anaokulunda okuyan ve 5-6 yaş aralığındaki çocukların ebeveynlerine yönelik yapılan araştırmaya gönüllü katılmış 415 ebeveynden oluşmaktadır.

Bu çalışmaya 415 ebeveynin katılması sonucunda araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile veriler elde edilmiştir. Fakat 7 kişi ölçekleri tam olarak doldurmadıklarından, 8 kişi ise ölçeklerin soru maddelerini okumadan işaretlediklerinden toplam 15 veri analize dahil edilmemiş olup çalışmaya gönüllü katılan 400 ebeveyn üzerinden çalışmanın analizi yapılmıştır.

3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE UYGULAMA

Çalışmada verilerin toplanabilmesi için anket yönteminden faydalanılmıştır. Katılımcılara uygulanmak üzere hazırlanan anket formu 6 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde "Katılımcının Gönüllü Olur Formu" doldurtulmuştur. İkinci bölümde katılımcıların maddi durumu, eğitim düzeyi, medeni durumu vb. bilgilerin yer aldığı "Kişisel Formlar" bulunmaktadır. Üçüncü bölümde çocukların sosyal uyum ve becerilerini belirlemeye yönelik "Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği" ile "Sosyal Uyum Ölçeği" yer almaktadır. Dördüncü bölümde katılımcıların kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik "Uluslararası Kişilik Envanteri" ölçeği yer almaktadır. Beşinci bölümde ise katılımcıla-

rın yaşadıkları evlilik çatışmaları için “Evlilik Çatışma Ölçeği” yer almaktadır. Aşağıda veri toplama araçları ile ilgili detaylı bilgiye yer verilmiştir.

3.4.1. Bilgilendirilmiş Onay Formu (Çalışmaya Katılma Formu)

Bilgilendirilmiş Onay Formunda çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcılara (ebeveynlere) araştırmacı tarafından çalışmanın adı, neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönleri anlatılmıştır.

3.4.2. Sosyodemografik Bilgi Formu (Kişisel Bilgi Formu)

Çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcılara (ebeveynlere), araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan sosyodemografik bilgilerin sorgulandığı form verilmiştir. Formda ebeveynlerin yaşı, eğitim durumu, mesleği, gelir düzeyi, oturduğu yer ve ebeveynlere çocukları ile ilgili cinsiyeti, yaşı, kardeşi, toplam kardeş sayısı, okulun türü ile okula devam etme süresi ile ilgili sorular yer almaktadır.

3.4.3. Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği

Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği Ömeroğlu ve Kandır tarafından 2005 yılında geliştirilmiştir.

Ölçeğin Uygulanması: Çocuğun gelişimini takip eden kişilerden alınan bilgiler (Örneğin: ebeveyn, öğretmen vb.) doğrultusunda uygulanmalıdır. Ölçeğin Sosyal Uyum ve Sosyal Uyumsuzluk bölümlerinden alınan puanların yüksek olması sosyal uyum ve becerinin yüksek olduğunu göstermektedir.¹⁰⁹

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Işık ve Durualp tarafından gerçekleştirilmiş olup geçerliliği ve güvenilirliği yüksek bulunmuştur.^{110 111} (Tablo 1)

Tablo 1: Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğinin Güvenirlik Çalışması

Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğinin Alt Bölümleri	Işık	Durualp
	İç Tutarlılık	İç Tutarlılık
Sosyal Uyum Alt Faktörü	$\alpha=0,93$	$\alpha=0,92$
Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktörü	$\alpha=0,83$	$\alpha=0,87$

3.4.4. Sosyal Beceri Ölçeği

Sosyal Beceri Ölçeğinin uygulama yaşı okul öncesi dönemdir. Sosyal Beceri Ölçeğini ilk oluşturan ve geliştiren kişi Merrel'dir. 2003 yılında ölçek revize edilmiştir.

¹⁰⁹ Münevver Can Yaşar, Anne ve Öğretmen Görüşlerine Göre Çocukların Sosyal Uyum ve Becerilerinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 2011, 13(2), 100-112, s.108.

¹¹⁰ Ender Durualp, Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum ve Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi: Çankırı Örneği, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi Anabilim Dalı, Ankara, 2009, s.86. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹¹¹ Murat Işık, Anasınıfına Devam Eden Beş-Altı Yaş Çocuklarına Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğinin Uyarlanması ve Uygulanması, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitim Anabilim Dalı, Ankara, 2007, s.44-87. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

Ölçeğin Türkçe güvenirlilik-geçerlilik çalışması 2009 yılında Özbey tarafından gerçekleştirilmiştir. (Tablo 2)

Tablo 2: Sosyal Beceri Ölçeğinin Geçerlilik-Güvenirlilik Analizi

Sosyal Beceri Ölçeğinin Alt Boyutları	Özbey		
	İç Tutarlılık	Varyans	Cronbach Alfa
Sosyal İşbirliği	,97	,67	,92
Sosyal Bağımsızlık ve Kabul	,91	,52	,88
Sosyal Etkileşim	,88	,64	,88

Ölçeğin uygulanmasının 2 amacı vardır. Bunlar;

1. Çocukların genel sosyal beceri düzeyini, sosyal işbirliği beceri düzeyini, sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul beceri düzeyini, sosyal etkileşim beceri düzeyini belirlemek.
2. Çocuklardaki problemleri davranışın sebebini belirlemektir.¹¹²

3.4.5. Uluslararası Kişilik Envanteri

Uluslararası Kişilik Envanterinin oluşturulmasında “Beş Faktör Kişilik Modeli” esas alınmış olup duygusal denge, dışa dönüklük, açıklık, uyumluluk ve sorumluluk sahibi olma gibi ebeveynlerin kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla “Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu (IPISV)” kullanılmıştır.

Kişilik Modelinin ilk gelişimi Robert McCare'nin yaptığı çalışmalar sonucunda 1985 yılında gerçekleşmiştir. Ölçeğin yeniden yapılandırılması 1992 yılında gerçekleşmiştir.

Elif Güneri Yöyen tarafından 513 öğrenciye ölçeğin Türkçe versiyonu uygulanmış ve uygulama sonucunda geçerlilik ve güvenirlilik analizleri gerçekleştirilmiştir. Genel güvenirliliği=0.810, tüm ölçeğin Cronbach alfa katsayısı=0.82 olarak bulunmuştur.¹¹³

3.4.6. Evlilik Çatışması Ölçeği

Ölçek, evlilik çatışmasına etki eden iç (Örneğin: Sosyoekonomik durum) ve dış (Örneğin: Arkadaşlık) faktörler dikkate alınarak 1993 yılında Hatipoğlu tarafından oluşturulmuştur.

¹¹² Gülsüm Göger, Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ile Çocuklarının Sosyal Beceri ve Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, İstanbul, 2018, s.81. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹¹³ Elif Güneri Yöyen, Uluslararası Kişilik Envanteri (IPI) Kısa Versiyonunun Türkçe'ye Uyarlanması: Güvenirlik ve Geçerlilik Analizi, International Journal of Social Sciences and Education Research, 2016, 2(4), 1311-1313, s.1311-1313.

Ölçek, iki alt boyutu içermektedir. Bunlar;

1. Çatışma Yaygınlık Puanı: Ölçekteki 70 soru ve her sorunun 6 şıkkı vardır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 70, minimum puan 0'dır. "Böyle bir durum yok" şıkkını işaretleyenler 0 puan, "Var ama hiç gerginlik yaratmıyor" şıkkını işaretleyenler 0 puan, "Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor" şıkkını işaretleyenler 1 puan, "Haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor" şıkkını işaretleyenler 1 puan, "Günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor" şıkkını işaretleyenler 1 puan almaktadır.

2. Çatışma Sıklık Puanı: Çatışma Sıklık Puanı hesaplanırken "Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor" diyenler 1 puan, "Ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor" diyenler 2 puan, "Haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor" diyenler 3 puan ve "Günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor" diyenler 4 puan almaktadır.¹¹⁴

3.5. VERİLERİN İSTATİKSEL ANALİZİ

Elde edilen araştırma verilerinin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS 22.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği tespit edilmiştir. Ardından dağılımın normallik durumuna uygun şekilde; Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), İki yönlü ANOVA, Bağımsız Grup t Testi, Kruskal Wallis H Testi, Linear Regresyon Analizi, Mann Whitney U Testi kullanılarak veriler çözümlenmiştir.

3.6. ETİK ONAY

Bu araştırmanın yapılabilmesi için İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulunun 12/03/2020 tarih ve 2017-10-07 sayılı karar no ile onayı alınmıştır. (EK-1)

Milli Eğitim Müdürlüklerinden onay alınmıştır. (EK-2 ve EK-3) Çalışmaya katılan gönüllülerden de onam alınmıştır. (EK-4)

¹¹⁴ Hürol Fıfıloğlu ve İ.Pınar Ulu, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Türk Psikoloji Yazıları, 2004, 7(14), 64-71.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmaya katılan 5-6 yaş aralığındaki, araştırmaya dahil olma kriterlerine uyan gönüllü çocuk ve ebeveynlere Bilgilendirilmiş Onay Formu (Çalışmaya Katılma Formu), Sosyodemografik Bilgi Formu (Kişisel Bilgi Formu), Sosyal Uyum - Sosyal Uyumsuzluk - Sosyal Uyum ve Beceri puanlarının değerlendirilmesi (Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği), Genel Sosyal Beceriler - Sosyal İşbirliği Becerileri - Sosyal bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri - Sosyal Etkileşim Becerilerinin değerlendirilmesi (Sosyal Beceri Ölçeği), Dışa dönüklük - İçe dönüklük - Yumuşakbaşlılık - Düşmanlık - Sorumluluk - Dağınıklık - Duygusal dengesizlik - Gelişime Açıklık - Gelişime Kapalılık kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi (Uluslararası Kişilik Envanteri Ölçeği) ve Ebeveynlerin evlilik çatışmasının değerlendirilmesi (Evlilik Çatışması Ölçeği) uygulanmış olup bu bölümde alt problemlere göre bulgulara yer verilmiştir. Araştırmaya 400 çocuk katılmıştır. Verileri Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo-3: Katılımcıların Sosyodemografik Verileri

DEĞİŞKENLER		N	%
Cinsiyet (Çocuk)	Erkek	300	75
	Kız	100	25
Kardeş Varlığı	Var	300	75
	Yok	100	25
Kardeş Sayısı	Bir	120	40
	İki	80	26,66
	Üç	100	33,33
Kaçınıcı Çocuk	1.Çocuk	100	25
	2.Çocuk	75	18,75

	3.Çocuk	10	2,5
	4.Çocuk	215	53,75
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	76	19
	Ortaokul	63	15,75
	Lise	84	21
	Üniversite	102	25,5
	Lisansüstü	75	18,75
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	51	12,75
	Ortaokul	48	12
	Lise	101	25,25
	Üniversite	75	18,75
	Lisansüstü	125	31,25
Ailenin Gelir Düzeyi	Düşük	132	33
	Orta	168	42
	Yüksek	100	25
Okula Devam Etme Süresi	1 yıl	69	17,25

	2 yıl ve üstü	331	82,75
Annenin Çalışma Durumu	Çalışıyor	120	30
	Çalışmıyor	280	70
Okul Türü	Özel	164	41
	Devlet	236	59

Tablo 3'te görüldüğü gibi çocuklarının 100'ü (%25) kız, 300'ü (%75) erkektir. Çocuklar, kardeş varlığı açısından incelendiğinde kardeşi olanların sayısı 300 kişi (%75), kardeşi olmayanların sayısı 100 kişi (%25)'dir.

Tablo-4: Ebeveynlerin Evlilik Çatışmasının Çocuklardaki Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanı ile İlişkisinin İncelenmesi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R^2
Sosyal Uyum	Sabit	45,435	8,588	0,000	0,317	0,576	0,007
	Evlilik Çatışması Toplam Puanı	-1,108	-,563	0,06			
Sosyal Uyumsuzluk	Sabit	10,85	31,42	0,000	2,54	0,113	0,08
	Evlilik Çatışması Toplam Puanı	-0,01	1,59	0,113			
Sosyal Uyum ve Beceri Toplam Puanı	Sabit	0,022	0,064	0,949	50,316	0,000	0,321
	Evlilik Çatışması Toplam Puanı	-0,868	-9,498	0,244			

*Lineer Regresyon Analizi

Tablo 4'de görüldüğü gibi evlilik çatışması ile sosyal uyum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Evlilik çatışması ile sosyal uyumsuzluk arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan regresyon analizinde istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanamamıştır.

Evlilik çatışması ile sosyal uyum ve beceri puanı arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan regresyon analizinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo- 5: Evlilik Çatışmasının Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanının Karşılaştırılması

	Evlilik Çatışması	N	Ort.	Ss	MW	p
Sosyal Uyum	Yaşanmakta	200	46,73	5,109	18123.00	.100
	Yaşanmamakta	200	45,37	7,492		
Sosyal Uyumsuzluk	Yaşanmakta	200	11,08	3,557	19942.00	.960
	Yaşanmamakta	200	11,390	3,510		
Sosyal Uyum ve Beceri Puanı	Yaşanmakta	200	35,665	7,709	18601.00	.223
	Yaşanmamakta	200	33,980	10,484		

*Mann Whitney U Testi

Tablo-5’de görüldüğü gibi ebeveynlerin evlilik çatışmasının yaşanıp yaşanmamasına göre sosyal uyum düzeyinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış evlilik çatışması açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Ebeveynlerin evlilik çatışmasının yaşanıp yaşanmamasına göre sosyal uyumsuzluk düzeyinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış, evlilik çatışması açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Ebeveynlerin evlilik çatışmasının yaşanıp yaşanmamasına göre sosyal uyum ve beceri düzeyinin toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış evlilik çatışması açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-6: Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanı ile Evlilik Çatışması Arasındaki İlişki

	Sosyal Uyum	Sosyal Uyumsuzluk	Sosyal Uyum ve Beceri Toplam Puanı
Evlilik Çatışması	0,125	0,197	0,199
Toplam Puanı			
Sosyal Uyum		-0,496**	-0,602**
Sosyal Uyumsuzluk			-0,475**

*Pearson Korelasyon Analizi

Sosyal Uyum ile evlilik çatışması arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır ($r=0,125$; $p=0,100$).

Sosyal Uyumsuzluk ile evlilik çatışması arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki yoktur. ($r=0,197$; $p=0,113$)

Sosyal uyum ve beceri puanı ile evlilik çatışması arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=0,199$, $p=0,223$).

Tablo-7: Evlilik Çatışmasının ve Kardeş Faktörünün Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri ile İlişkisi

Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Düzeltilmiş Model	302,200 ^a	2	126,654	1,526	,82
Sabit Model	102028,526	1	102028	1,302	,000
Evlilik Çatışması	46,383	1	46,383	,572	,300
Kardeş Faktörü	108,520	1	108,521	1,380	,106
Evlilik Çatışması* Kardeş Faktörü	48,306	1	48,306	,605	,402
Artık	1538,704	183	73,046		
Toplam	148320,778	197			
Düzeltilmiş Toplam	15807,005	188			

*Two-way ANOVA Analizi (a. $R^2=,023$ (Düzeltilmiş $R^2=,008$))

Araştırmaya katılan ebeveynlerin evlilik çatışması (yaşayan-yaşamayan) ile kardeş faktörünün çocuğun sosyal uyum ve beceri düzeyine ilişkisi istatistiksel açıdan anlamlı fark yoktur.

Evlilik çatışması (yaşayan-yaşamayan) ile cinsiyet faktörünün çocuğun sosyal uyum ve beceri düzeyine ilişkisi istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

Evlilik çatışması (yaşayan-yaşamayan) ile ebeveynlerin sosyoekonomik faktörünün çocuğun sosyal uyum ve beceri düzeyine ilişkisi istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Evlilik çatışması (yaşayan-yaşamayan) ile ebeveynlerin eğitim düzeyi faktörünün çocuğun sosyal uyum ve beceri düzeyine ilişkisi istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo- 8: Kardeş Sayısı ile Evlilik Çatışma Puanı Arasındaki İlişki *

		N	Ort	Ss	MW	p
Evlilik Çatışması Toplam Puanı	Bir	120	27.03	2	270.50	0,08
	İki ve üstü	180	51.80	25.83		

*Mann Whitney U testi

Tablo 8’de görüldüğü gibi çocukların kardeş sayısının durumuna göre evlilik çatışması toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmış kardeş sayısı açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-9: Sosyoekonomik Düzey ile Evlilik Çatışma Puanlarının İlişkisi *

		N	Ort	Ss	KW	p
Evlilik Çatışmasının Toplam Puanı	Düşük	132	42,19	46,233	2,692	0,26
	Orta	168	48,571	46,374		
	Yüksek	100	27,137	38,475		

* Kruskal Wallis

Tablo 9’da görüldüğü gibi çalışmaya katılan çocukların ebeveynlerinin sosyoekonomik düzeyine göre evlilik çatışması ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve ebeveynlerin sosyoekonomik açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-10: Annenin Eğitim Düzeyi ile Evlilik Çatışma Puanlarının Karşılaştırılması

		N	ORT.	SS	KW	P
	İlkokul	76	26,83	9,86	0,863	0,50
	Ortaokul	63	41,66	7,02		

Evlilik Çatışmasının Toplam Puanı	Lise	84	51,25	23,90		
	Üniversite	102	60,83	24,57		
	Yüksek Lisans	75	48,75	17,24		

* Kruskal Wallis

Tablo 10'da görüldüğü gibi çalışmaya katılan çocukların annelerinin eğitim düzeyine göre evlilik çatışma ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve annelerin eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-11: Babanın Eğitim Düzeyi ile Evlilik Çatışma Puanları Açısından Karşılaştırılması

		N	Ort.	Ss	KW	P
Evlilik Çatışmasının Toplam Puanı	İlkokul	51	38,76	7,06	3,28	0,194
	Ortaokul	48	40,21	7,95		
	Lise	101	38,57	9,55		
	Üniversite	75	39,43	8,43		
	Yüksek Lisans	125	40,56	7,87		

* Kruskal Wallis

Tablo 11'de görüldüğü gibi çalışmaya katılan çocukların babalarının eğitim düzeyine göre evlilik çatışması ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve babanın eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-12: Çocukların Cinsiyeti ile Evlilik Çatışma Puanları Açısından "Mann Whitney U" Testi ile Karşılaştırılması

		N	Ort	Ss	MW	P
Evlilik Çatışması Toplam Puanı	Kız	100	38,30	,99	6770,5	,989
	Erkek	300	35,91	32,87		

Tablo 12'de görüldüğü gibi çocukların cinsiyet durumuna göre evlilik çatışması toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmış, cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-13: Çocukların Kardeşinin Varlığı ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanları Açısından Değerlendirilmesi

		N	Ort	Ss	MW	P
Sosyal Uyum	Var	300	35,72	5,124	1445,000	0,486
	Yok	100	36,00	6,816		
Sosyal Uyumsuzluk	Var	300	11,335	3,466	1436,500	0,464
	Yok	100	10,691	3,465		
Sosyal Uyum Ve Beceri Puanları	Var	300	33,068	8,611	1467,500	0,563
	Yok	100	35,428	6,575		

*Mann Whitney U

Tablo 13'te görüldüğü gibi çocukların kardeş varlığı durumuna göre sosyal uyum toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmış kardeş varlığı açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Çocukların kardeş varlığı durumuna göre sosyal uyumsuzluk toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmış, kardeş varlığı açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Çocukların kardeş varlığı durumuna göre sosyal uyum ve beceri puanlarının toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmış, kardeş varlığı açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-14: Çocukların Kardeş Sayısı ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanları Açısından Değerlendirilmesi*

		N	Ort.	Ss	MW	P
Sosyal Uyum	Bir	120	34,72	5,024	1427,000	0,344
	İki ve Üstü	180	35,00	6,46		
Sosyal Uyumsuzluk	Bir	120	10,335	3,166	1394,500	0,438
	İki ve Üstü	180	9,691	3,065		
Sosyal Uyum Ve Beceri Puanları	Bir	120	23,068	8,011	1422,000	0,423
	İki ve Üstü	180	34,428	6,175		

* Mann Whitney U

Çocukların kardeş sayısı durumuna göre sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk, sosyal uyum ve beceri toplam puanları değerlendirilmiş ve anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-15: Çocukların Kaçınıcı Çocuk Olma Durumu ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanlarının Karşılaştırılması*

		N	Ort.	Ss	KW	P
Sosyal Uyum	1.Çocuk	100	45,218	5,417	2,428	0,297
	2.Çocuk	75	44,831	7,122		
	3.Veya 4.Çocuk	225	43,710	7,785		
Sosyal Uyumsuzluk	1.Çocuk	100	10,046	3,255	2,596	0,273
	2.Çocuk	75	11,864	3,223		
	3. Veya 4.Çocuk	225	10,722	3,478		
Sosyal Uyum Ve Beceri Puanları	1.Çocuk	100	34,041	7,016	1,776	0,412
	2.Çocuk	75	33,858	8,530		
	3. Veya 4.Çocuk	225	31,856	10,100		

* Kruskal Wallis H Testi

Tablo 15'te görüldüğü gibi çalışmaya katılan çocukların kaçınıcı çocuk olmasına göre çocukların sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk, sosyal uyum ve beceri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve çocukların kaçınıcı çocuk olduğu açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-16: Çocukların Okula Devam Etme Süresi ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanlarının Karşılaştırılması*

		N	Ort.	Ss	MW	P
Sosyal Uyum	Bir	69	44,501	6,741	2259,000	0,90
	İki ve Üstü	331	44,713	8,023		
Sosyal Uyumsuzluk	Bir	69	10,516	3,810	2804,500	0,989
	İki ve Üstü	331	10,830	2,750		
Sosyal Uyum Ve Beceri Puanları	Bir	69	33,114	10,101	2559,500	0,349
	İki ve Üstü	331	33,771	10,513		

* Mann Whitney U

Tablo 16'da görüldüğü gibi çocukların okula devam etme süresi arttıkça sosyal uyum ölçeğinden aldıkları puanlar artmış ancak aradaki fark anlamlı değildir.

Tablo-17: Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeyi ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanlarının Karşılaştırılması*

		N	Ort.	Ss	KW	P
Sosyal Uyum	İlkokul	76	45,256	4,577	2,73	0,255
	Ortaokul	63	42,310	7,551		
	Lise	84	44,711	6,854		
	Üniversite	102	45,486	5,824		
	Yüksek Lisans	75	48,11	3,211		
Sosyal Uyumsuzluk	İlkokul	76	10,111	2,046	3,467	0,325
	Ortaokul	63	11,014	3,160		
	Lise	84	10,452	3,605		
	Üniversite	102	11,735	3,634		
	Yüksek Lisans	75	9,211	2,430		
Sosyal Uyum Ve Beceri Puanları	İlkokul	76	34,034	6,234	3,28	0,194
	Ortaokul	63	30,205	10,106		
	Lise	84	33,146	9,763		
	Üniversite	102	34,640	8,858		
	Yüksek Lisans	75	38,611	5,118		

* Kruskal Wallis H Testi

Çalışmamızda çocukların annelerinin eğitim düzeyine göre çocukların sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk, sosyal uyum ve beceri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve annenin eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-18: Sosyoekonomik Düzey ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanlarının Karşılaştırılması*

		N	Ort.	Ss	KW	P
Sosyal Uyum	Düşük	132	44,811	5,130	2,30	0,316
	Orta	168	43,713	6,715		
	Yüksek	100	45,816	5,016		
Sosyal Uyumsuzluk	Düşük	132	10,540	3,078	1,16	0,944
	Orta	168	10,821	3,647		
	Yüksek	100	10,717	3,251		
Sosyal Uyum Ve Beceri Puanları	Düşük	132	33,518	7,125	1,56	0,457
	Orta	168	31,763	9,467		

	Yüksek	100	35,618	7,413		
--	--------	-----	--------	-------	--	--

*Kruskal Wallis H

Tablo 18’de görüldüğü gibi sosyoekonomik seviye ile çocukların sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk ile sosyal uyum ve beceri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve ebeveynlerin ekonomik durumu açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-19: Çocukların Babalarının Eğitim Düzeyi ile Çocukların Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Sosyal Uyum ve Beceri Puanlarının Karşılaştırılması*

		N	Ort.	Ss	KW	P
Sosyal Uyum	İlkokul	51	41,835	7,843	2,73	0,255
	Ortaokul	48	46,707	4,244		
	Lise	101	44,111	7,261		
	Üniversite	75	45,884	5,413		
	Yüksek Lisans	125	47,135	3,178		
Sosyal Uyumsuzluk	İlkokul	51	11,746	2,835	3,457	0,325
	Ortaokul	48	10,180	1,647		
	Lise	101	10,238	3,675		
	Üniversite	75	10,846	3,611		
	Yüksek Lisans	125	8,640	2,213		
Sosyal Uyum Ve Beceri Puanları	İlkokul	51	29,180	10,233	3,28	0,194
	Ortaokul	48	35,616	5,670		
	Lise	101	32,760	10,038		
	Üniversite	75	35,128	8,542		
	Yüksek Lisans	125	37,185	4,817		

*Kruskal Wallis H testi

Babaların eğitim seviyesi düşük olduğunda çocuğun sosyal uyum ve becerilerinin düşük olduğu gözlenmektedir. Ancak babalarının eğitim durumuna göre çocukların sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk ile sosyal uyum ve beceri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-20: Uluslararası Kişilik Envanterinin Alt Boyutları Olan Dışa Dönüklük, İçe Dönüklük, Yumuşak Başlılık ve Düşmanlık Boyutu ile Sosyal Beceri Ölçeğinin İlişkisi*

Uluslararası Kişilik Envanteri Boyutları		Dışa Dönüklük	İçe Dönüklük	Yumuşak Başlılık	Düşmanlık
Genel Sosyal Beceriler	R	,122	,037	,037	,033
	P	,123	,643	,643	,674
Sosyal İletişim Becerileri	R	,004	,046	,055	,042
	P	,942	,363	,276	,598
Sosyal Bağımsızlık Ve Sosyal Kabul Ölçeği	R	,067	,064	,119	,090
	P	,401	,205	,132	,075
Sosyal Etkileşim Becerileri	R	,016	,004	,048	,004
	P	,624	,993	,337	,200

* Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi

Tablo-21: Uluslararası Kişilik Envanterinin Alt Boyutu Olan Sorumluluk, Dağınıklık, Duygusal Dengesizlik, Gelişime Açıklık ve Gelişime Kapalılık Boyutu ile Sosyal Beceri ile İlişkisi*

Boyut		Sorumluluk	Dağınıklık	Duygusal Dengesizlik	Gelişime Açıklık	Gelişime Kapalılık
Genel Sosyal Beceriler	R	,054	,033	,001	,028	,035
	P	,500	,673	,999	,632	,546
Sosyal İletişim Becerileri	R	,061	,107	,018	,117	,080
	P	,444	,176	,819	,138	,112
Sosyal Bağımsızlık Ve Sosyal Kabul Ölçeği	R	,047	,084	,025	,077	,016
	P	,554	,096	,727	,125	,624
Sosyal Etkileşim Becerileri	R	,043	,095	,056	,095	,056
	P	,200	,059	,264	,059	,264

* Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi

Sosyal Beceri ile dışadönüklük, içedönüklük, yumuşakbaşlılık, düşmanlık, sorumluluk, dağınıklık, duygusal dengesizlik, gelişime açıklık ve gelişime kapalılık arasında anlamlı ilişki yoktur.

Sosyal İletişim Becerileri ile dışadönüklük, içedönüklük, yumuşakbaşlılık, düşmanlık, sorumluluk, dağınıklık, duygusal dengesizlik, gelişime açıklık, gelişime kapalılık arasında anlamlı ilişki yoktur.

Sosyal Bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri ile dışadönüklük, içedönüklük, yumuşakbaşlılık, düşmanlık, sorumluluk, dağınıklık, duygusal dengesizlik, gelişime açıklık, gelişime kapalılık arasında anlamlı ilişki yoktur.

Sosyal Etkileşim Becerileri ile dışadönüklük, içedönüklük, yumuşakbaşlılık, düşmanlık, sorumluluk, dağınıklık, duygusal dengesizlik, gelişime açıklık ve gelişime kapalılık arasında anlamlı ilişki yoktur.

Tablo- 22: Ebeveyn Cinsiyetinin Kişilik Özellikleri İle Değerlendirilmesi*

Ölçeğin Alt Boyutları	Cinsiyet (Ebeveyn)	N	X	Ss	Shx	T Testi		
						T	S	P
Dışa Dönüklük	Kadın	400	14,06	3,07	,18227	2,057	199	,460
	Erkek	400	13,34	4,01	,61958			
İçe Dönüklük	Kadın	400	10,10	4,00	,23204	1,087	199	,278
	Erkek	400	11,16	3,72	,56630			
Yumuşak Başlılık	Kadın	400	20,21	2,86	,18040	,473	199	,637
	Erkek	400	17,32	4,23	,64352			
Düşmanlık	Kadın	400	7,35	3,10	,18406	1,416	199	,159
	Erkek	400	8,75	3,41	,51643			
Sorumluluk	Kadın	400	20,76	3,37	,20015	,231	199	,817
	Erkek	400	18,10	5,20	,8118			
Dağınıklık	Kadın	400	7,17	3,67	,21840	1,774	199	,078
	Erkek	400	8,75	3,65	,55632			
Duygusal Dengesizlik	Kadın	400	22,26	6,54	,41273	1,795	199	,075
	Erkek	400	21,14	7,11	1,07801			
Gelişime Açıklık	Kadın	400	20,57	4,92	,23416	,622	199	,535
	Erkek	400	20,53	5,15	,75145			
Gelişime Kapalılık	Kadın	400	2,31	1,32	,07576	1,777	199	,078
	Erkek	400	2,50	1,34	,20752			

* Bağımsız Grup T Testi

Tablo 22’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan çocukların ebeveynlerinin cinsiyet durumuna göre “Uluslararası Kişilik Envanter Ölçeğinin” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-23: Ebeveynlerin Gelir Düzeyine Göre Kişilik Özellikleri Puanınının Karşılaştırılması *

Ölçeğin Alt Boyutları	Gelir Düzeyi	Var.K	Kt	Sd	Ko	F	P	Anlamlı Fark
Dışa Dönüklük	Düşük	G.Arası	149,099	3	49,700	2,890	,592	----
	Orta	G.İçi	3542,882	206	17,198			
	Yüksek	Toplam	3691,981	209				
İçe Dönüklük	Düşük	G.Arası	624,792	3	208,254	1,136	,337	----
	Orta	G.İçi	26769,481	206	183,353			
	Yüksek	Toplam	27394,273	209				
Yumuşak Başlılık	Düşük	G.Arası	15,322	3	5,107	,637	,592	----
	Orta	G.İçi	1170,652	206	8,018			
	Yüksek	Toplam	1185,973	209				
Düşmanlık	Düşük	G.Arası	71,901	3	35,950	,193	,824	----
	Orta	G.İçi	27322,372	206	185,186			
	Yüksek	Toplam	27394,273	209				
Sorumluluk	Düşük	G.Arası	5,485	3	2,742	,341	,711	----
	Orta	G.İçi	1180,489	206	8,031			
	Yüksek	Toplam	1185,973	209				
Dağınıklık	Düşük	G.Arası	704	3	234,879	1,285	,282	----
	Orta	G.İçi	26689,635	206	182,806			
	Yüksek	Toplam	27394,273	209				
Duygusal Dengesizlik	Düşük	G.Arası	40,36	3	13,455	1,715	,167	----
	Orta	G.İçi	1145,607	206	7,847			
	Yüksek	Toplam	1185,973	209				
Gelişime Açıklık	Düşük	G.Arası	170,610	3	42,652	,685	,685	----
	Orta	G.İçi	12206,415	206	62,278			
	Yüksek	Toplam	12377,025	209				
Gelişime Kapalılık	Düşük	G.Arası	560,901	3	140,255	1,510	,201	----
	Orta	G.İçi	18199,069	206	92,852			
	Yüksek	Toplam	18759,970	209				

* Tek Yönlü Varyans Analizi

Gelir düzeyi farklı olan ebeveynlerin dışadönüklük, içedönüklük, yumuşak-başlılık, düşmanlık, sorumluluk, dağınıklık, duygusal dengesizlik, gelişime açıklık ve gelişime kapalılık puanlarının ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-24: Anaokulu Türüne Göre Çocukların Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması*

Ölçeğin Alt Boyutları	Anaokulu Türü	N	X	Ss	Shx	T Testi		
						T	Sd	P
Genel Sosyal Beceriler	Özel	164	73,37	13,94	,18227	,473	199	,416
	Devlet	236	77,53	10,69	,61158			
Sosyal İletişim Becerileri	Özel	164	35,31	7,45	,23204	,215	199	,278
	Devlet	236	37,66	5,87	,56630			
Sosyal Bağımsızlık Ve Sosyal Kabul Ölçeği	Özel	164	23,85	5,54	,17131	,843	199	,400
	Devlet	236	25,52	4,81	,64352			
Sosyal Etkileşim Becerileri	Özel	164	12,19	3,91	,18406	,197	199	,844
	Devlet	236	12,12	3,91	,51643			

*Bağımsız grup T Testi

Çocukların sosyal uyum ve beceri ölçeğinin alt boyutundan aldıkları puanların anaokulunun devlet veya özel olmasına göre değişmediği, anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo-25: Annelerinin Çalışma Durumuna Göre Çocukların Sosyal Beceri Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması*

Ölçeğin Alt Boyutları	Çalışma Durumu	N	X	Ss	Shx	T Testi		
						T	Sd	P
Genel Sosyal Beceriler	Çalışıyor	120	74,36	12,49	1,06441	1,1614	199	,108
	Çalışmıyor	280	76,07	11,74	,8414			
Sosyal İletişim Becerileri	Çalışıyor	120	35,41	6,29	,52591	2,331	199	,210
	Çalışmıyor	280	37,08	5,51	,38992			
Sosyal Bağımsızlık Ve Sosyal Kabul Ölçeği	Çalışıyor	120	24,52	4,32	,36237	2,057	199	,410
	Çalışmıyor	280	24,73	4,23	,28493			
Sosyal Etkileşim Becerileri	Çalışıyor	120	12,20	2,97	,25735	1,087	199	,278
	Çalışmıyor	280	12,03	2,86	,20855			

*Bağımsız Grup T testi

Çocukların annelerinin çalışma durumuna göre sosyal uyum ve beceri ölçeği alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo-26: Gelir Düzeyleri ile Çocukların Sosyal Beceri Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Ölçeğin Alt Boyutları	Gelir Düzeyi	N	X	Ss
Genel Sosyal Beceriler	Düşük	132	70,69	15,67
	Orta	168	75,11	11,85
	Yüksek	100	82,66	7,42
Sosyal İletişim Becerileri	Düşük	132	34,49	8,01
	Orta	168	36,43	5,70
	Yüksek	100	38,37	5,13
Sosyal Bağımsızlık Ve Sosyal Kabul Ölçeği	Düşük	132	23,99	5,34
	Orta	168	24,59	4,29
	Yüksek	100	28,64	2,73
Sosyal Etkileşim Becerileri	Düşük	132	11,19	3,91
	Orta	168	12,15	1,82
	Yüksek	100	13,61	1,36

Tablo-27: Gelir Düzeyleri ile Çocukların Sosyal Beceri Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması*

Ölçeğin Alt Boyutları	Gelir Düzeyi	Var.K	Kt	Sd	Ko	F	P	Anlamlı Fark	
Genel Sosyal Beceriler	Düşük	G.Arası	1533,786	3	811,337	-	1,614	,108	----
	Orta	G.İçi	51450,32	206	157,355				
	Yüksek	Toplam	52948,106	209					
Sosyal İletişim Becerileri	Düşük	G.Arası	187,848	3	88,368	-	2,331	,210	----
	Orta	G.İçi	14115,64	206	37,984				
	Yüksek	Toplam	14303,488	209					
Sosyal Bağımsızlık Ve Sosyal Kabul Ölçeği	Düşük	G.Arası	321,627	3	155,158	2,057	,410	----	
	Orta	G.İçi	8533,815	206	17,918				
	Yüksek	Toplam	8855,442	209					
Sosyal Etkileşim Becerileri	Düşük	G.Arası	70,497	3	24,643	1,087	,278	----	
	Orta	G.İçi	2672,704	206	7,811				
	Yüksek	Toplam	2743,201	209					

*Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi

Tablo 26 ve 27'de gelir düzeyi farklı olan ebeveynlerin çocuklarının sosyal beceri ölçeğinin alt boyut puan ortalamaları, standart sapmaları ve bu değerlere uy-

gülenen tek yönlü varyans analizi sonuçları görölmektedir. Gelir düzeyi farklı olan ebeveynlerin çocuklarının genel sosyal becerileri, sosyal iletişim becerileri, sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul ölçeği, sosyal etkileşim becerileri puanlarının ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görölmüştür.

****Çalışmaya katılan çocukların okuduğu okulun bulunduğu ilçeye göre uluslararası kişilik envanter ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve çocukların okuduğu okulun Esenyurt veya Avcılar açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görölmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmada ebeveynlerin evlilik çatışması ve kişilik özelliklerinin çocuklardaki sosyal uyum ve becerisi ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu tez çalışmasında gelir düzeyi farklı olan ebeveynlerin çocuklarının genel sosyal becerileri, sosyal iletişim becerileri, sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul ölçeği, sosyal etkileşim puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Özgüllük (2006) ve Karayılmaz (2008)'in yaptığı tez çalışmalarında gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin düşük ve orta olan ebeveynlere göre çocuklarının genel sosyal becerileri, sosyal iletişim becerileri, sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul ölçeği, sosyal etkileşim puanlarının ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.^{115 116} Bilek (2011)'in yaptığı tez çalışması sonucunda gelir düzeyi düşük olan ebeveynlerin yüksek ve orta olan ebeveynlere göre çocuklarının genel sosyal becerileri, sosyal iletişim becerileri, sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul ölçeği, sosyal etkileşim puanlarının ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.¹¹⁷

Bu çalışmada katılımcı, çocukların okudukları anaokulu türüne göre çocukların sosyal uyum ve beceri ölçeğinin alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla test yapılmış ve anaokulu türü açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bizim bulgularımızdan farklı olarak Kaya'nın (2003) yapmış olduğu tez çalışmasında özel okullarda okuyan çocukların devlet okulunda okuyanlara göre sosyal uyum ve beceri ölçeğinin alt boyutundan aldıkları puanlar daha yüksek bulunmuştur.¹¹⁸ Öztürker'in (2014) yapmış olduğu tez çalışmasında özel okul ile devlet okulu açısından çocukların sosyal uyum ve beceri ölçeğinin alt boyutundan aldıkları puanlar değişmemektedir.¹¹⁹ Bu çalışmada anaokulu türü açısından değişmemesinin nedeni okul öncesi öğretmen

¹¹⁵ Gülben Özgüllük, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Tam ve Yarımlık Eğitim Programlarına Göre 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Sosyal ve Duygusal Gelişimlerinin İncelenmesi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006, s.50. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹¹⁶ Duygu Karayılmaz, Anasının devam eden çocukların duygusal zeka ve sosyal uyum becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2008, s.135. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹¹⁷ Münevver Hansa Bilek, Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ev ile Okul Ortamındaki Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Edirne, 2011, s.54. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹¹⁸ Alican Kaya, İlköğretim Öğrencilerinin Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, Psikoloji Anabilim Dalı, Gelişim Psikolojisi Bilim Dalı, İstanbul, 2010, s.25-26. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹¹⁹ Bahar Öztürker, 6 Yaş Çocuklarının Olumlu Sosyal Davranışları ile Anne ve Öğretmen Özgeciliği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Gelişim Psikolojisi Bilim Dalı, İstanbul, 2014, s.25. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

sayısı ve kurumlarda uygulanan yöntemlerin benzer olmasından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca bir diğer sebebi de yeni sosyalleşmeye başlayan okul öncesi yaş grubu çocukların daha çok aile ortamından etkileniyor olması ve çalışmamızdaki ailelerin benzer sosyokültürel özelliklere sahip olmasından kaynaklanmış olabilir.

Ebeveynlerinin cinsiyet durumuna göre “Uluslararası Kişilik Envanter Ölçeğinin” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla “Bağımsız Grup T” testi yapılmış ve ebeveynlerin cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Literatürdeki bazı çalışmalar cinsiyet durumuna göre Uluslararası Kişilik Envanter ölçeğinin alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuşlardır.^{120 121}

Bu çalışmada, çocukların babalarının eğitim durumuna göre çocukların sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk ile sosyal uyum ve beceri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Atılğan (2001) ve Güngören (2001) tarafından yapılan tez çalışmalarında yüksek lisans ve üniversite mezunu babaların çocuklarının sosyal uyum beceri puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.^{122 123}

Sosyoekonomik durum ile çocukların sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk ile sosyal uyum ve beceri ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiyi değerlendirdiğimizde anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Seven (2006) ve Güngören (2001) yaptığı tez çalışmasında ekonomik güçlük yaşayan ebeveynlerin çocuklarının sosyal uyum puanlarının azalmadığını bulmuştur.^{124 125} Bu çalışmalar çalışmamızın hipotezini desteklemektedir.

Bu çalışmadaki çocukların annelerinin çalışma durumuna sosyal uyum ve beceri ölçeği alt boyutundan aldıkları puanları karşılaştırdım ve anlamlı bir farklılık olmadığı görüldü. Benzer şekilde Göger (2018) tarafından yapılan tez çalışmasında da annelerinin çalışma durumuna göre çocukların sosyal uyum ve beceri ölçeği alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.¹²⁶

Bu tez çalışmasında gelir düzeyi farklı olan ebeveynlerin “Dışadönüklük, içedönüklük, yumuşakbaşlılık, düşmanlık, sorumluluk, dağınıklık, duygusal dengesizlik,

¹²⁰ Rüya Bilge, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Tanısı Olan Çocukların Anne Babalarının Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, İstanbul, 2013, s.50. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹²¹ Göger, a.g.e., s.90.

¹²² Atılğan, a.g.e., s.22-25.

¹²³ Güngören, a.g.e., s.81-84.

¹²⁴ Seven, a.g.e., s.34-36.

¹²⁵ Güngören, a.g.e., s.85-87.

¹²⁶ Göger, a.g.e., s.180.

gelişime açıklık ve gelişime kapalılık” puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Yazıcı'nın (1997) yaptığı tez çalışmasında düşük gelir düzeyine sahip ebeveynlerin yüksek gelir düzeyine sahip olan ebeveynlere göre “İçe-dönüklük, düşmanlık, dağınıklık, gelişime açıklık” puanları daha yüksek bulunmuştur.¹²⁷ Tatlılioğlu ise çalışmasında düşük gelir düzeyine sahip ebeveynlerin yüksek gelir düzeyine sahip olan ebeveynlere göre “Dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, sorumluluk” puanlarını daha yüksek bulmuştur.¹²⁸ Kişilik özelliklerini ekonomik durumla ilişkilendiren kişilik kuramları da zaten kısıtlıdır.

Bu çalışmadaki annelerin eğitim düzeyine göre çocukların sosyal uyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Dizman (2003)'in çalışmasında yüksek lisans mezunu annelerin çocuklarında sosyal uyum düzeyinin yüksek olduğunu, Atik Tuğrul (1992) ise ilkokul mezunu annelerin çocuklarında sosyal uyum düzeyinin yüksek olduğunu saptamışlardır.¹²⁹ ¹³⁰ Bu tez çalışmanın bulgularına benzer olarak, Atılğan (2001)'in çalışmasında da annenin eğitim düzeyi ile sosyal uyum düzeyi değişmemektedir.¹³¹ Çalışmadaki çocukların hepsinin okul öncesi eğitime devam etmelerinden dolayı benzer sosyalliğin kazandırıldığını ileri sürebiliriz.

Bu çalışmada çocukların okula devam etme süresinin durumuna göre sosyal uyumu ve becerileri değerlendirilmiş ve süre ile farklılık göstermediği bulunmuştur. Koçak ve Tepeli (2006)'nin yaptığı tez çalışmasında çocukların okula devam etme süresinin durumuna göre sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk ile sosyal uyum ve beceri puanları toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Kapıkıran ve arkadaşlarının çalışmasında ise çocukların okula devam etme süresinin sosyal uyum ve beceriler üzerinde farklılık oluşturduğu, okula devam süresi arttıkça çocukların sosyal uyumunun arttığını bildirmişlerdir.¹³² ¹³³ Bu çalışmada anaokuluna devam etme süresi açısından değişmemesinin nedeni, okul ön-

¹²⁷ Hikmet Yazıcı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Eysenck'in Kişilik Kuramına Dayalı Olarak Belirlenmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 1997, s.70. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹²⁸ Kasım Tatlılioğlu, Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramı'na Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Tarih Okulu Dergisi, 2014, Cilt:7, Sayı:17, 939-971, s.955.

¹²⁹ Hatice Dizman, Anne-Babası ile Yaşayan ve Anne Yoksunu Olan Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, 2003, s.100-108. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹³⁰ Belma Atik Tuğrul, Anaokulu Eğitimi Alan ve Almayan Çocukların Ruhsal Uyum Davranışlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara,1992, s.320-321. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹³¹ Atılğan, a.g.e., s.26-27.

¹³² Nermin Koçak ve Kezban Tepeli, 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, 1.Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi, s.9-22.

¹³³ Necla Acun Kapıkıran, Asiye Bora İvrendi ve Atiye Adak, Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri Durum Saptaması, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2006, 19(1), s.19-27.

cesi çocukların ailelerinin benzer sosyokültürel seviyeye sahip olmaları ve çocuklara benzer sosyal uyum becerileri öğretmiş olabileceklerinden kaynaklanabileceği gibi okulların ilk günlerinden itibaren çocukların sosyal uyumu için benzer seviyede ilgilendiklerini, öğretmen sayısı ve kurumlarda uygulanan yöntemlerden kaynaklanmış olabileceğini ileri sürebiliriz.

Bu çalışmada evdeki çocuk sayısı bir diğer deyişle çocukların sahip oldukları kardeş sayısı göz önünde bulundurulduğunda, sosyal uyum ve becerileri üzerinde anlamlı bir etki yaratmadığı görülmüştür. Bizim bulgularımıza benzer şekilde fark bulmayan çalışmalar (Seven, 2007) kadar, farklılık tespit eden yayınlar (Şehirli, 2007) da mevcuttur.^{134 135} Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşlıları ile arkadaşlık geliştirmeleri çocukların kardeşleriyle olan ilişkilerinin sosyal uyum yararlarını sağlamaktadır şeklinde yorumlayabiliriz.

Bu araştırmamızda, çocukların hem annelerinin hem de babalarının eğitim düzeyine göre evlilik çatışması ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Orçan ve Deniz (2004)'in yaptığı tez çalışmasında çalışmaya katılan çocukların babalarının eğitim düzeyine göre evlilik çatışması ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğunu, Sucuoğlu ve Özokçu (2005)'nin yaptığı tez çalışmasında çalışmaya katılan çocukların babalarının eğitim düzeyine göre evlilik çatışması ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını saptamıştır.^{136 137} Tüy (1999)'ün yaptığı tez çalışmasında çalışmaya katılan çocukların annelerinin eğitim düzeyine göre evlilik çatışması ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğunu, Gülay (2004)'in yaptığı tez çalışmasında çalışmaya katılan çocukların annelerinin eğitim düzeyine göre evlilik çatışması ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını saptamıştır.^{138 139} Eşler arasındaki çatışmaların her kademedede öğrenim görmüş evli bireyler arasında yaşanabileceğini buradan çıkarabiliriz. Çatışmaların daha net değerlendirilebilmesi eşler arasındaki eğitim farklılıklarını da inceleyerek ortaya çıkarılabilirdi.

Bu çalışmada, sosyoekonomik düzeyine göre evlilik çatışması ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Literatürde fark bulanlar (Akkök, 1999) ve bulgularımızla benzer olarak fark bulamayan (Atik Tuğrul,

¹³⁴ Seven, a.g.e., s.34-36.

¹³⁵ Şehirli, a.g.e., s.11-17.

¹³⁶ Maide Orçan ve E. Deniz, Anaokuluna Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyumlarının İncelenmesi, Marmara Üniversitesi, I.Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi, 2004, s.310-321.

¹³⁷ Bülbin Sucuoğlu ve Osman Özokçu, Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2005, 6(1), 41-57, s.48-54.

¹³⁸ Poyraz Tüy, a.g.e., s.83.

¹³⁹ Gülay, a.g.e., s.38-45.

1992) çalışmalar mevcuttur.^{140 141} Ayrıca evlilik çatışmasının her sosyoekonomik seviyede yaşanabileceği gerçeğini de vurgulayabiliriz.

Evlilik çatışması toplam puanları ile sahip olunan kardeş sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bu çalışmada görülmüştür. Benzer şekilde Dizman (2003)'in çalışmasında çocukların kardeş sayısının evlilik çatışmasına etkisi anlamlı derecede varken; Doğan (2010)'in tez çalışmasında çocukların kardeş sayısı ile evlilik çatışması toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.^{142 143} Çocuk sayısı arttıkça çiftlerin bireysel olarak tükenmişlikleri ve birbirlerine ilgi ve zaman ayırmalarının azalmasının çatışmaları etkilemeyeceğini ileri sürebiliriz.

Evlilik çatışmasının çocuklardaki sosyal uyum ve beceri düzeyine eğitim ve sosyoekonomik durum ile ilişkisi değerlendirilmiş ve bu çalışmada anlamlı fark görülmemiştir. Benzer şekilde Gülay (2004) da farklılık gözlemlenmezken, Er Gazeloğlu (2000) farklılık olduğunu bildirmiştir.^{144 145} Evlilik çatışmasının her sosyoekonomik seviyede yaşanabileceği gerçeğini de vurgulayabiliriz.

Bu çalışmada ebeveynlerinde evlilik çatışması yaşanıp yaşanmamasına göre çocukların sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk, sosyal uyum ve beceri düzeyinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Özen (2006)'in yaptığı tez çalışmasında ise anlamlı bir farklılık varken, Tüy (2007)'ün yaptığı tez çalışmasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.^{146 147} Anaokuluna giden ve okula devamlılığı olan çocukların sosyal uyumunu evlilik çatışmalarının çok fazla bozmayacağını ileri sürebiliriz. Ancak bunu desteklemek için okul öncesi eğitim almayan gruplarla kıyaslayan çalışmalara ihtiyaç vardır.

¹⁴⁰ Fusün Akkök, İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi Öğretmen El Kitabı, Özgür Yayınları, İstanbul, 1999, s.100-110.

¹⁴¹ Tuğrul, a.g.e., s.320-321.

¹⁴² Hatice Dizman, Anne-Babası ile Yaşayan ve Anne Yoksunu Olan Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, 2003, s.109-115. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹⁴³ Doğan, a.g.e., s.28-44.

¹⁴⁴ Gülay, a.g.e., s.80.

¹⁴⁵ Gazeloğlu, a.g.e., s.80.

¹⁴⁶ Özen, a.g.e., s.31-38.

¹⁴⁷ Poyraz Tüy, a.g.e., s.76-80.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmamızda sosyodemografik değişkenler ile evlilik çatışmaları arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Ebeveynlerin kişilik özellikleri, evlilik çatışmaları ile onların okul öncesi dönem çocuklarındaki sosyal uyum ve becerileri arasında ise ilişki bulunmamıştır. Çalışmamızdaki çocukların okul öncesi dönem eğitim aldıkları göz önünde bulundurulduğunda ve çalışmaya katılan ebeveynlerin benzer sosyoekonomik seviyeye sahip oldukları düşünüldüğünde, farklı sosyoekonomik seviyelerdeki okula giden ve gitmeyen çocukların sosyal uyumu ve beceri üzerinde ebeveyn çatışmalarını inceleyecek araştırmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKKÖK Fusün, İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi Öğretmen El Kitabı, Özgür Yayınları, İstanbul, 1999.

AKMAN Berrin ve GÜLAY Hülya, Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler, Pegem Akademi, Ankara, 2009.

AVCIOĞLU Hasan, Etkinliklerle Sosyal beceri öğretimi, Kök Yayıncılık, Ankara, 2005

ERASLANLI Kurtman ve KALKAN Melek, Evlilik İlişkilerini Geliştirme Kuram ve Uygulama, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2008.

GARDINER Harry W. ve GANDER Mary J., Çocuk ve Ergen Gelişimi, Çev. Ali Dönmez vd., İmge Kitabevi, Ankara, 2007.

KULAKSIZOĞLU Adnan, Ergenlik Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1997.

ÖZGÜVEN İbrahim Ethem, Evlilik ve Aile Terapisi, PDREM Yayınları, Ankara, 2017.

RİİN Roger C. and MARKLE Allan, Modification of Social Skills Deficits in Children. In A.S. Bellack & M. Hersen (Eds). Research and Practice in Social Skills Training, New York: Plenum, 1979.

TİMUR Serim, Türkiye’de Aile Yapısı, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1972.

YAVUZER Haluk, Çocuk Eğitimi El Kitabı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000.

MAKALELER

ALTAY Fatma Başak ve GÜRE Ayşen, Okul öncesi Kuruma (Devlet-Özel) Devam Eden Çocukların Sosyal Yeterlik ve Olumlu Sosyal Davranışları İle Annelerinin Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişkiler, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 2012, 12(4), 2699- 2718.

ALTINTAŞ Merih, İNANÇ Leman ve BARIŞ Tülay, Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Kişilik Yapıları Arasındaki İlişki, International Journal of Social Sciences and Education Research, 2017, Cilt:3, Sayı:5,1731-1745.

AYDIN Feyza ve ULUTAŞ İlkay, Okul Öncesi Çocuklarda Öz Düzenleme Becerilerinin Gelişimi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2017, 1(2), 36-45.

AYDIN MOCAN Gül, Western models of counseling and psychotherapy within Turkey: Crossing cultural boundaries, The Counseling Psychologist, 2008, Cilt:28, Sayı:2, 281-298.

YAŞAR EKİCİ Fatma ve GÖGER Gülsüm, Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ile Çocuklarının Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki, Ulakbilge, 2018, Cilt:6, Sayı:26, 841-873.

FIŞILOĞLU Hürol ve ULU İ.Pınar, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Türk Psikoloji Yazıları, 2004, 7(14), 61-75.

ELİBOL GÜLTEKİN Sema ve DİNÇER Çağlayan, Okul Öncesi Dönem 5 yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, Uluslararası Katılımlı II.Çocuk Gelişimi ve Eğitim Kongresi, 7 Ekim 2009.

KAPIKIRAN ACUN Necla, İvrendi Bora Asiye ve Adak Atiye, Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum Saptaması, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2006, 19(1), 1-116.

KEOWN Louise J. ve WOODWARD Lianne J., Early parent-child relations and family functioning of preschool boys with pervasive hiperactivity., Journal of Abnormal Child Psychology, 2002, 30, 541-543.

KLİMSTRA Theo A. The Dynamics of personality and Identity in Adolescence, European Journal of Developmental Psychology, 2012, Vol:9(4), s.475.

KOÇAK Nermin ve TEPELİ Kezban, 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, 1.Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi, 2004.

MCCOY Kathleen, CUMMINGS E.Mark and DAVIES Patrick T., Constructive and destructive marital conflict, emonational security and children's prosocial behavior, The journal of Child Psychology and Psychiatry, 2008, 50(3), 270-279.

ORÇAN Maide ve DENİZ E., Anaokuluna Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyumlarının İncelenmesi, Marmara Üniversitesi, I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi, 2004.

ÖZBEY Saide ve ALİSİNANOĞLU Fatma, Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2009, 2(6), 493-517.

PEKDOĞAN Serpil, 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2009, 16(4), 683- 688.

SEVEN Serdal, Yedi-Sekiz Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2008, 18(2), 151-174.

SUCUOĞLU Bülbin ve ÖZOKÇU Osman, Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2005, 6(1), 41-57.

TATLILIOĞLU Kasım, Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramı'na Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Tarih Okulu Dergisi, 2014, 7(17), 939- 971.

YAŞAR Münevver Can, Anne ve Öğretmen Görüşlerine Göre Çocukların Sosyal Uyum ve Becerilerinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 2011, 13(2), 100-112.

GÜNERİ YÖYEN Elif, A Turkish adaptation of short version of International Personality Inventory IPI:Reliability and validity analysis, International journal of Social Sciences and Education Research, 2006, Cilt:2, Sayı:4, 1058-1069.

TEZLER

AK Hülya, Korunmaya Muhtaç Çocuklarla Ailesi ile Yaşayan 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ATILGAN Günseli, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim I.Kademe ve I.Devre Özelliklerinin Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2001. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

HANSA BİLEK Münevver, Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ev ile Okul Ortamındaki Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2011. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

BİLGE Rüya, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Tanısı Olan Çocukların Anne Babalarının Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

AYLİN CANBOLAT Nur, Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Beceri ve Problem Davranışları ile Ebeveynlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2017. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

NİRGÜL CANEL Azize, Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007. **(Yayımlanmış Doktora Tezi)**

ÇELİK Metehan, Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2006. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

DİZMAN Hatice, Anne-Babası ile Yaşayan ve Anne Yoksunu Olan Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2003. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

DOĞAN Halime, Evli Bireylerin Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleriyle Evliliklerinde Çatışma Yaşama Durumları Arasındaki İlişki, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2010. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

DURUALP Ender, Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum ve Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi: Çankırı

Örneği, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2009. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ELİBOL GÜLTEKİN Sema, 5 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2008. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

GAZELOĞLU Canan, İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Psikososyal Gelişimine Ana-Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2000. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

GÖKMEN Arda, Evli eşlerin birbirlerine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki rolü, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2001. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

GÖKTAN Bahattin, Deniz Lisesi Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri, Aile Ortamını Algılamaları ve Gelecek Kaygıları Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

GÜLLECİ Veli, 4-5 yaş çocukların sosyal beceri ve problem davranışlarının annelerin okul öncesi eğitime katılımları açısından incelenmesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2017. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

GÜNAY Serra, Evlilik çatışması, nedensellik-sorumluluk yüklemeleri, eşlerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyuma ilişkin görüşleri ve evliliğe ilişkin değerlendirmeler arasındaki ilişkiler, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

GÜNGÖREN Duygu, Evlilik Çatışmasının Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

HATİPOĞLU Zeynep, Kadın ve erkeklerin evlilik doyumlarında evlilik çatışmasının ve bazı demografik değişkenlerin rolü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

HOŞCAN Serra, 9-12 Yaş Çocuklarının Evlilik Çatışması Algısı ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkide Ebeveyn Tutumunun Aracı Etkisinin İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı, İstanbul, 2010. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

IŞIK Murat, Anasınıfına Devam Eden Beş-Altı Yaş Çocuklarına Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğinin Uyarlanması ve Uygulanması, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2007. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

KAHRAMAN Zehra, Bir evlilik ve aile hayatı eğitim programının evli kadınlarda evlilik uyumuna ve aile sistemine etkisi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2011. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

KAMARAJ Işık, Sosyal becerileri derecelendirme ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve beş yaş çocuklarının atılganlık sosyal becerisini kazanmalarında eğitici drama programının etkisi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2004. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

KARAYILMAZ Duygu, Anasınıfına Devam Eden Çocukların Duygusal Zeka ve Sosyal Uyum Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2008. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

KAYA Alican, İlköğretim Öğrencilerinin Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

KIŞLAK Şennur, Cinsiyet, Evlilik Uyumu, Depresyon ile Nedensel ve Sorumluluk Yüklemeleri Arası İlişkiler Üzerine Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

KÖYCEĞİZ Mehlika, Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin İletişim Becerileri ve Çatışma Eğilimleri ile Çocuklarının Sosyal Becerileri ve Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2017. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

OVALI Hande, Farklı Coğrafi Bölgelerde Yaşayan Bireylerin Evlilik Çatışmalarının Çeşitli Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara, 2010. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÖĞRETİR Ayşe Dilek, Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Oyun Davranışlarıyla Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÖNCÜ Serap, Duygusal zeka ve evlilik doyumu ilişkisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2007. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÖZEN Ayça, Evlilik Uyumunun Yordayıcıları Olarak Karı Ve Kocaların Değer Uyumları Ve Eşlerin Çatışma Çözüm Stilleri, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 2006. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÖZGÜLLÜK Gülben, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Tam ve Yarım Günlük Eğitim Programlarına Göre 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Sosyal ve Duygusal Gelişimlerinin İncelenmesi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÖZTÜRKER Bahar, 6 Yaş Çocuklarının Olumlu Sosyal Davranışları ile Anne ve Öğretmen Özgeciliği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

POLAT Demet, Evli Bireylerin Evlilik Uyumları, Aldatma Eğilimleri ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

POYRAZ Meral, Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2007. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

PROFETA Yael, Çocuğun Davranış Problemleri İle Ebeveyn Çatışmasını Algılayışı Arasındaki İlişki, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2002. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

SAPSAĞLAM Özkan, Anasınıfına Devam Eden Çocuklara Uygulanan Sosyal Değerler Eğitimi Programının Sosyal Beceri Kazanımına Etkisinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2015. **(Yayımlanmış Doktora Tezi)**

SEVEN Serdal, Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri ile Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2006. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

SEVGEN Mukaddes, Yaratıcı Drama Yoluyla Çocuklara Verilen Sosyal Beceri Eğitiminin Anaokulu Çocuklarının Sosyal Gelişimlerine ve Yaratıcılıklarına Etkisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ŞEHİRLİ Neslihan, Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenlere göre İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2007. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ŞEN Cemil Bülent, Boşanma Süreci ve Arabuluculuğu, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara, 2013. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ŞENDİL Gül, Çocukların Anne-Babanın Evlilik Çatışmasını Algılayışı, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1999. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

TAŞTAN Nuray, Interpersonal communication in a problem solving situation, Orta-doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1996. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

TUĞRUL Belma Atik, Anaokulu Eğitimi Alan ve Almayan Çocukların Ruhsal Uyum Davranışlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1992. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

TÜMER A. Batı, Evli çiftlerde gözlenebilen çatışma odakları ve iletişim sorunları, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1998. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

POYRAZ TÜY Selay, 3-6 Yaş Arasındaki İşitme Engelli ve İşiten Çocukların Sosyal Beceri ve Problem Davranışları Yönünden Karşılaştırılmaları, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

UĞURLU Ozanser, Evli Çiftlerde Cinsiyet Ayrımına İlişkin Tutumlar, Çatışma Yönetimi Biçimleri ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

YAZICI Hikmet, Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Eysenck'in Kişilik Kuramına Dayalı Olarak Belirlenmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 1997. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

YILMAZ Ayşen, Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2000. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

YÜKSEL Galip, Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Elif UÇAK

Doğum Yeri ve Tarihi: Eminönü/1993

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: 2013-2017 İstanbul Gelişim Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri: -

İş Deneyimi: -

İLETİŞİM

E-Posta Adresi: elifucak485@gmail.com

Telefon: 0536-999-20-12

EKLER

EK. A: Etik Kurul Karar Örneği

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

TOPLANTI TARİHİ : 08.04.2020
TOPLANTI SAYISI : 2020-10

KARAR NO: 2020-10-08: Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 180624230 numaralı öğrencisi Elif UÇAK'ın, "Ebeveynlerdeki Evlilik Çatışması ve Kişilik Özelliklerinin Çocuklardaki Sosyal Uyum ve Becerisine Etkisinin İncelenmesi" konulu tezi hakkında yapacağı anket çalışmasının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, Etik Kurulumuzun 12.03.2020 tarih ve 2020-07 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Dr. Nuri KURUOĞLU
Adı Yrdımcısı

ASLI GİBİDİR

EK.B: ESENYURT İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNÜN KARAR YAZISI

T.C.
ESENYURT KAYMAKAMLIĞI
İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 31600467-299-E.6577040
Konu: Anket Çalışması

27.04.2020

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Kaymakamlık Makamının 20.04.2020 tarih ve 6483848 sayılı onayı.

Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikolojisi yüksek lisans öğrencisi Eİİ UÇAK'ın okulunuzda anket çalışması yapabilmesi ile ilgili ilgi onay ve anket evrakları yazımız ekinde gönderilmiştir.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Buket DOĞAN
Müdür a.
Şube Müdürü

Eki : İlgi Onayı (1 sayfa)
Dilekçe (1 sayfa)
Anket Formu (9 sayfa)

DAĞITIM
Resmî Anaokulu, İlkokul ve Ortaokul Müdürlüklerine

Adres: Mevlana Mah. Yıldırım Beyazıt Cad. No : 3 Esenyurt
Elektronik AŞ
e-posta: esenyurt34@meb.gov.tr

Bilgi için: O. KAVAK Şef
Tel: 0212 620 07 07
Faks: 0212 699 7081

Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://evrak.meb.gov.tr> adresinden CE5C-d3fb-366d-a24c-70fe koda ile teyit edilebilir.

EK.C: AVCILAR İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNÜN KARAR YAZISI

T.C.
AVCILAR KAYMAKAMLIĞI
İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 88480577-604.01.01-E.6698435
Konu : Yüksek Lisans ve Tez Onayı

30/04/2020

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
AVCILAR

İlgi : Elif UÇAK'ın 28/04/2020 tarih ve 6607480 sayılı dilekçesi.

İlçemiz Anaokulu ve İlköğretim okullarında öğretmenlere ve öğrencilerin velilerine yönelik yapılması planlanan "Ebeveynlerdeki Evlilik Çatışması ve Kişilik Özelliklerinin Çocuklardaki Sosyal uyum ve Becerisi Etkisinin İncelenmesi" ile ilgili ilgi yazınızda, talep edilen anket, Yüksek Lisans ve Tez Araştırma projesi Kapsamında yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olurlarınıza arz ederim.

Dr. Barış YILDIZ
Müdür

OLUR
30/04/2020
Kemal İNAN
Kaymakam

 Adres: Çiğirgit, Ormanlı Caddesi Avclar Hükümet Köyü No:55
Avclar/İstanbul
Elektronik AŞ
e-posta: avclarmlh@gov.tr

Bügi için: Mehmet PEKÖZ 1039
Tel: 0 (212) 509 34 55
Faks: 0 (212) 509 34 54

Bu karar görevli elektronik posta ile sunulmaktadır. <https://resmiyazgi.milli.gov.tr> adresinde: 2fa-cdde-3a71-0940-30d3 kodu ile teyit edilebilir.

EK.D: BİLGİ VE ONAY FORMU**BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU****CALIŞMANIN ADI:EBEVEYNLERDEKİ EVLİLİK ÇATIŞMASI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN ÇOCUKLARDAKİ SOSYAL UYUM VE BECERİSİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Aşağıda bilgileri yer almakta olan bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Eğer çalışmaya katılma kararı verirsiniz, **Çalışmaya Katılma Onayı** Formunu imzalayınız. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Çalışmaya katıldığınız için size herhangi bir ödeme yapılmayacak ya da sizden herhangi bir maddi katkı/malzeme katkısı istenmeyecektir./Araştırmada kullanılacak tüm malzemeler ve yapılabilecek tüm harcamalar araştırmacı tarafından karşılanacaktır (iki cümleden biri olabilir)

CALIŞMANIN KONUSU VE AMACI

Bu araştırmada temel olarak ebeveynlerin kişilik özelliklerinin ve yaşadıkları evlilik çatışmasının çocuklardaki sosyal uyum ve becerisinde anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmaktadır.Çalışmaya 5-6 yaş aralığındaki anaokuluna devam eden çocuklar ile çocukların ebeveynlerinin gönüllü katılması hedeflenmektedir.

CALISMA İSLEMLERİ

Çalışmayı kabul ettiğiniz takdirde, araştırma için 40 dakikalık görüşme yapılacaktır. Görüşmede araştırmada kullanılmak üzere 4 adet ölçek ile bilgi ve onay formu uygulanacaktır. Görüşme çalışmanın yürütücüleri tarafından yapılacaktır.

CALIŞMADA YER ALMAMIN YARARLARI NELERDİR?

Kişilik, bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlanabilir. Ebeveynlerin kişilik özelliklerini ve evlilik çatışmaları arasındaki ilişkiyi öğrenmek çocukların sosyal uyum ve becerilerinde geliştirilecek yöntemlere önemli katkılar sağlayacaktır.

BU CALISMAYA KATILMAMIN MALİYETİ NEDİR?

Çalışmaya katılmakla parasal yük altına girmeyeceksiniz ve size de herhangi bir ödeme yapılmayacaktır.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Çalışmada kişisel bilgileriniz, araştırmayı ve istatistiksel analizleri yürütmek için kullanılacaktır ancak kimlik bilgileriniz gizli tutulacaktır. Yalnızca gereği halinde, sizinle ilgili bilgileri etik kurular ya da resmi makamlar inceleyebilir. Çalışmanın sonunda, kendi sonuçlarınızla ilgili bilgi istemeye hakkınız vardır. Çalışma sonuçları çalışma bitiminde tıbbi literatürde yayınlanabilecektir ancak kimliğiniz açıklanmayacaktır.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER :

ADI :
 GÖREVİ : YARDIMCI ARAŞTIRMACI
 TELEFON :

ÇALIŞMAYA KATILMA ONAYI

Yukarıdaki bilgileri ilgili araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartışım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Araştırmacı, saklanması için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

Gönüllü Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Telefon:		

Vasi (var ise) Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Telefon:		

Gönüşme Tanığı Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Telefon:		

Araştırmacı Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Telefon:		

1. Gönüllünün bilgilendirme işlemine bağından sonrası dek tanımlık eden kişi

2. Gönüllüye araştırma hakkında bilgilendiren kişi

EK.E:EBEVEYN İÇİN KİŞİSEL BİLGİ FORMU

EBEVEYNLER İÇİN KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Tarih :/...../.....

Çocuğun:

Cinsiyeti: Kız () Erkek ()

Doğum Tarihi :/...../.....

Çocuğun kardeşi var mı?

Var () Yok ()

Çocuğun(varsa) kardeş sayısı

Bir () İki () Üç () Dört ()

Kaçınca çocuk olduğu

1. çocuk () 2. çocuk () 3. çocuk () 4. çocuk ()

Devam Ettiği Okulun Adı:

Okula Devam Etme Süresi:

Annenin:

Doğum Tarihi :/...../.....

Eğitim Durumu: İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()

Yüksek Lisans () Doktora () Diğer

Mesleği:

İşi:

Aylık Geliri:

- 1000 TL – 2000 TL ()
2000 TL – 3000 TL ()
3000 TL – 4000 TL ()
4000 TL – 5000 TL ()
5000 TL ve üstü ()

Oturduğu Semt:**Babanın:****Doğum Tarihi :**/...../.....**Eğitim Durumu:** İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()
Yüksek Lisans () Doktora () Diğer**Mesleği:****İşi:****Aylık Geliri :**

- 1000 TL – 2000 TL ()
2000 TL – 3000 TL ()
3000 TL – 4000 TL ()
4000 TL – 5000 TL ()
5000 TL ve üstü ()
-

EK.F:SOSYAL UYUM VE BECERİ ÖLÇEĞİ

SOSYAL UYUM VE BECERİ ÖLÇEĞİ

Çocuğun Adı-Soyadı:

SOSYAL UYUM VE BECERİ ÖLÇEĞİ

Çocuklarda Sosyal Uyum ve Becerilerine İlişkin Davranışları	Her Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman
Sosyal Uyum Alt Faktörü			
1. Arkadaşları ile iletişim kurma başarısı	3	2	1
2. Kolaylıkla arkadaş edinme	3	2	1
3. Kendini karşısındakinin yerine koyarak onu anlamaya çalışma	3	2	1
4. Karşısındakinin mutlu veya üzüntülü olduğunu anlama	3	2	1
5. Arkadaşları ile yaşadığı sorunları çözmek için çaba harcama	3	2	1
6. Çevresindekilerle işbirliği yapmaya istekli olma	3	2	1
7. Duygu ve düşüncelerini açıkça söyleme	3	2	1
8. Çevresi ile barışık bir çocuk olma	3	2	1
9. Yeni öğrendiği şeyleri uygulamaya istekli olma	3	2	1
10. Gerekğinde çevresindeki insanlara yardım etmeye istekli olma	3	2	1
11. Çevresinde olup bitenlerin farkında olma	3	2	1
13. Uyarıldığında olumsuz davranışını tekrarlamamak için çaba harcama	3	2	1
14. Kendisinden küçüklere karşı hoşgörülü olma	3	2	1
15. Kurallara uymayan arkadaşlarını uyurma	3	2	1
16. Yaptığı olumsuz bir davranışın ardından pişmanlık duyma	3	2	1
17. Kurallara uymaya özen gösterme	3	2	1
23. Gerekğinde sırasını bekleme	3	2	1
Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktörü			
18. Arkadaşları ile kavga etme	1	2	3
19. Başkalarının sözünü kesme	1	2	3
20. Çevresindeki eşyalara bilerek zarar verme	1	2	3
21. Yaşamından şikayet etme (kurallar, etkinlikler, başkalarıyla ilişkileri vb.)	1	2	3
22. Hoşlanmadığı durumlar karşısında öfkeli olma	1	2	3
25. Geçinilmesi zor bir çocuk olma	1	2	3
26. Başaramadığını düşünerek başladığı bir işi yarım bırakma	1	2	3
27. Kurallara uymayan arkadaşlarından etkilenme	1	2	3

EK.G: EVLİLİK ÇATIŞMASI ÖLÇEĞİ

EVLİLİK ÇATIŞMASI ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA

Sayın katılımcı aşağıda yer alan ölçekte her bir maddenin karşısındaki; "Böyle bir durum yok", "Var ama hiç gerginlik yaratmıyor", "Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor", "Ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor", "Haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor", "Günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor" cevaplarından yalnızca bir tanesini işaretleyiniz.

EVLİLİK ÇATIŞMASI ÖLÇEĞİ						
KONULAR	Böyle bir durum yok	Var ama hiç gerginlik yaratmıyor	Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor	Ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor	Haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor	Günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor
1-) Bir yere giderken geç hazırlanma.						
2-) Buluşma saatlerine geç kalma.						
3-) Özel günleri (doğum günü, evlilik yıldönümü vb.) unutmama.						
4-) Giyim biçimine ve saç şekline karşınma.						
5-) Verdiği sözü tutmama.						
6-) Yapılan bir işi veya davranışı beğendiğini söylememe.						
7-) İsteklere ve ihtiyaçlara karşı duyarız olma ve aldırma.						
8-) Sürekli olarak alaycı bir tonda konuşma ve alay etme.						
9-) Davranışları yönetmeye ve düzenlemeye çalışma.						
10-) Eşe hükmetmeye çalışma.						
11-) Kendi isteklerini hep ön plana çıkarma.						
12-) Tartışmalarda davranışlarını ve söylediklerini kontrol edememe.						
13-) Dövme, tartıklama küfretme vb. girişimlerde bulunma.						
14-) Yakın ve sıcak davranmama.						
15-) Zor anlarda duygusal destek sağlamama.						
16-) Sigara içme.						
17-) Alkol kullanma.						
18-) Uyuşturucu kullanma.						
19-) Kumar oynama.						

KONULAR	Böyle bir durum yok	Var ama hiç gerginlik yaratmıyor	Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor	Ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor	Haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor	Günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor
36-) Kayınvalide - kayınpeder vb. yakınlar ile sık görüşmeyi isteme.						
37-) Başka bir kişiyle eşi aldatma.						
38-) Çocuk sahibi olmayı istememe.						
39-) Çocukların okul hayatı ile ilgilenmeme.						
40-) Çocukların ihtiyaçlarıyla ilgilenmeme.						
41-) Çok sayıda çocuk sahibi olmayı isteme.						
42-) Çocuklarla herhangi bir konuyu tartışmama.						
43-) Çocuklara sevgi ve şefkat göstermeme.						
44-) Çocukları şımartma.						
45-) Çocuklara gerçekleştiremeyecek sözler verme.						
46-) Kız veya erkek çocuk isteme.						
47-) Çocuklardan birini kayırma.						
48-) Çocukları dövme, tartaklama vb. girişimlerde bulunma.						
49-) İş hayatında eşinin kazandığı başarıyı kıskanma.						
50-) Eşinin işinde terfi edememesi.						
51-) İşe daha çok zaman ayırma.						
52-) Çok sık iş seyahatlerine çıkma.						
53-) İş problemlerini eve taşıma.						
54-) İş saatlerinin belirli olmaması.						
55-) Paranın kullanımı elde tutma ve eşe para vermeme.						
56-) Fazla ya da gereksiz harcama yapmayı isteme.						
57-) Aşırı cimri olma.						
58-) Sürekli parasal sorunları dile getirme.						

KONULAR	Boyle bir durum yok	Var ama hic gerginlik yaratmiyor	Yilda 1-2 kez gerginlik yaratiyor	Ayda 1-2 kez gerginlik yaratiyor	Haftada 1-2 kez gerginlik yaratiyor	Günde 1-2 kez gerginlik yaratiyor
59-) Düzenli bir gelire sahip olmama.						
60-) Kayımsalide kayımseder vb. akrabulardan maddi destek alma veya verme.						
61-) Cinsel bilgisizlik veya yanlış bilgi sahibi olma.						
62-) Cinsel uyumsuzluk.						
63-) Doğum kontrolü yöntemi konusunda anlaşamama.						
64-) Doğum kontrolü yöntemine dikkat etmeme.						
65-) Kısrık.						
66-) Cinsel konularda konuşmaktan kaçınma.						

EK.H: ULUSLARARASI KİŞİLİK ENVANTERİ KISA FORMU

ULUSLARARASI KİŞİLİK ENVANTERİ					
Aşağıdaki tabloda 1-50 arası her ifade için 1-5 arasında bir puan seçerek verilen ifadeyle ne derecede mutabık olduğunuzu ifadenin solundaki kutucukta belirtiniz. 1=katılmıyorum, 2=kısmen katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=kısmen katılıyorum ve 5=katılıyorum					
BEN;	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum
1 Etrafa neşe saçan biriyim					
2 Başkalarına karşı fazla alaka duymam					
3 Her zaman hazırlıklıyım					
4 Kolayca strese girerim					
5 Zengin bir sözcük dağarcığım var					
6 Fazla konuşmam					
7 İnsanlara karşı ilgiliyimdir					
8 Kişisel eşyalarımı etrafta bırakırım					
9 Genelde rahatımdır					
10 Soyut kavramları anlamakta zorluk çekerim					
11 İnsanların yanındayken kendimi rahat hissederim					
12 İnsanları aşağılarım					
13 Detaylara dikkat ederim					
14 Olaylar hakkında kaygı duyarım					
15 Canlı bir hayal gücüm var					
16 Geri planda kalan biriyim					
17 Başkalarının hislerine yakınlık gösteririm/hislerini paylaşıyorum					
18 İşleri yüzüme gözüme buluşturırım					
19 Nadiren kederli/efkarlı hissederim					
20 Soyut fikirlerle ilgilenmem					
21 Diyalog başlatan biriyim					
22 Başkalarının sorunları beni ilgilendirmez					
23 Zor ve sıkıcı işleri hemen bitiririm					
24 Kolayca rahatsız olurum					

25	Mükemmel fikirleri olan biriyim					
26	Söyleyecek fazla şeyim yoktur					
27	Yumuşak kalpli biriyim					
28	Eşyaları ait oldukları yerlere geri koymayı sık sık unuturum					
29	Kolay sinirlenirim					
30	İyi bir hayal gücüm yok					
31	Partilerde birçok farklı insanla sohbet ederim					
32	Başkaları beni pek ilgilendirmez					
33	Düzeni severim					
34	Duygu durumumu sıkça değiştiririm					
35	Anlamakta çabuşumdur/çabuk anlarım					
36	Dikkati üzerime çekmeyi sevmem					
37	Başkalarına zaman ayırmak için işlerime ara veririm					
38	Vazifeden kaçırım					
39	Şik duygu değişimlerim vardır					
40	Zor kelimeler kullanırım					
41	Dikkat odağı olmayı önemsemem					
42	Başkalarının duygularını anlayabilirim					
43	Belli bir programa göre çalışırım					
44	Kolayca asabileşirim					
45	Olaylar üzerinde derin düşünerek vakit geçiririm					
46	Tanımadığım kişilerin yanında sessiz kalırım					
47	İnsanların rahat hissetmelerini sağlarım					
48	İşim konusunda titiz ve detaycıyım					
49	Sık sık efkarlı hissederim					
50	Fikirlerle doluyum					

EK.I: SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ

PRESCHOOL AND KINDERGARDEN BEHAVİOR SCALES
ANAOKULU VE ANASINIFI DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ

Lütfen her bir çocuk için bir ölçek formunu, çocuğun son 3 ay süresindeki davranışlarıyla ilgili gözlemlerinizi dikkate alarak işaretleyiniz.

Ölçekteki her madde için 4 seçenek söz konusudur.

Hiç Eğer söz konusu davranışı çocukta **hiçbir zaman** gözlemediyseniz işaretleyiniz

Nadiren Eğer söz konusu davranışı çocukta **çok nadir** gözlemliyorsanız işaretleyiniz

Bazen Eğer söz konusu davranışı çocukta **ara sıra** gözlemliyorsanız işaretleyiniz

Sıklıkla Eğer söz konusu davranışı çocukta **sıklıkla** gözlemliyorsanız işaretleyiniz

Sosyal Beceri Ölçeği

		Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla
	Faktör 1-Sosyal İşbirliği Becerileri				
1	Gerektiğinde tek başına oyun oynayabilir ya da çalışabilir				
2	İşbirliği yapar				
3	Yetişkinlerin talimatlarına uyar				
4	Boş vakitlerini kitap okuma, resim yapma, oyun oynama vb. şekillerde zararlı olmayacak şekilde değerlendirir.				
5	Hikâye anlatılırken oturur ve dinler				
6	Kendisinden istendiğinde kendi dağınıklığını toplar				
7	Genellikle kurallara uyar				
8	Oyuncaklarını ve diğer eşyalarını paylaşır				
9	Yetişkinlerce alınan kararları kabul eder				
10	Oyuncaklarla ve diğer nesnelere oynarken kendi sırasını bekler				
11	Yanlış davranışları düzeltildiğinde karşı çıkmaz				
	Faktör 2-Sosyal Bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri				
12	Farklı çocuklarla oyun oynar				
13	Sorun çözmede yardım istemeden önce kendi ürettiği çözümleri dener				
14	Kolaylıkla arkadaş edinir				
15	Özdenetim sahibi olduğunu gösterir				

16	Başka çocuklarca oyun oynamaya davet edilir				
17	Farklı ortamlara kolay uyum sağlar				
18	Akranlarınca hayranlık duyulan yetenek ya da becerilere sahiptir				
19	Kendi haklarını savunur				
Faktör 3-Sosyal Etkileşim Becerileri					
20	Başka çocukların davranışını anlamaya çalışır ("Neden ağlıyorsun?" diye arkadaşına sorabilir)				
21	Üzgün olan başka çocukları teselli eder				
22	Yetişkinlerin sorunlarına karşı duyarlıdır ("Üzgün müsün?")				
23	Başka çocuklara şefkat gösterir				

1 Problem Davranış Ölçeği

		Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla
Faktör 1-Dışa Yönelim					
1	Başka çocuklara takılır ya da onlarla alay eder				
2	Başkalarını kızdıracak kadar gürültü yapar				
3	Öfke nöbeti geçirir ya da aşırı tepki gösterir				
4	Fiziksel açıdan saldırgandır (vurur, tekme atar, iter)				
5	Kızgın olduğunda bağırır ya da çılglık atar				
6	Başka çocukların eşyalarını elinden zorla alır				
7	Kurallara uymaz				
8	Her zaman kendi bildiğini yapar				
9	Aşırı derecede hareketlidir- yerinde duramaz				
10	Başkalarından kızdığına mutlaka hincını alır				
11	Annesine, babasına, öğretmenine ya da ona bakan kişiye karşı gelir				
12	Başka çocuklara zorbalık yapar ya da onların gözünü korkutur				
13	Beklenmedik davranışlar sergiler				
14	Başkalarına ait eşyalara zarar verir				
15	Kolaylıkla tahrik edilebilir – çabucak öfkelenir				
16	Başka çocukları kızdırır ya da rahatsız eder				
Faktör 2-İçe Yönelim					

17	Başka çocuklarla oyun oynamaktan kaçınır				
18	Arkadaş edinme konusunda sorun yaşar				
19	Korkak ya da ürkektir				
20	Başkalarıyla birlikte olmaktan kaçınır				
21	Mutsuz ya da keyifsiz görünür				
	Faktör 3-Antisosyal				
22	Anaokulu ya da kreşe gitmeye karşı direnc gösterir				
23	Yerinde duramaz ve huzursuzdur				
24	Kendinden büyüklere isimleriyle hitap eder				
	Faktör 4-Ben Merkezli				
25	Kaprislidir ya da canı çabuk sıkılır				
26	Eleştiriye ya da azarlanmaya karşı aşırı hassastır				
27	Gereksiz yere sızlanır ya da sürekli şikâyet eder				